

weekly.meest.com

MeestWeekly

40 РОКІВ ТРАГЕДІЇ В ЧОРНОБИЛІ

Експерти застерігають від обвалу саркофага на ЧАЕС, а ЗАЕС періодично знеструмлюють

Читайте с. 7

РЕВЕРАНС У БІК МАДЯРА

«Дружба» відновлена, кредит розблокований

с. 11

КИТАЙСЬКИЙ СИНДРОМ

Перед США постали проблеми протистояння з КНР і погіршення стосунків зі союзниками

с. 15

 A-TEAM
Home Care

Over
\$2,000
in Bonuses

**ЗАПРОШУЄМО НА
РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ
ЗА ЛІТНИМИ ЛЮДЬМИ**

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

 215-302-9292

У ПОШУКАХ МЕДІАТОРА

Трамп не хоче зупинити Путіна, то, може, Сі захоче?

■ Петро Йосип

Із початком війни на Близькому Сході перемовини щодо миру в Україні відсунули і вони ніяк не можуть повернутися на порядок денний. Володимир Зеленський визнав, що іранська кампанія відвернула увагу від агресії Російської Федерації (РФ), тож існує великий ризик, що зусилля з припинення бойових дій в Україні не зможуть поновитися до закінчення конфлікту в Ірані.

Президент зазначив, що хоча технічні перемовини зі США тривають, та він не бачить можливості зустрітися доти, доки справа Ірану не буде закрита. Український лідер назвав викликом, що одна й та сама команда на чолі зі Стівом Віткоффом і Джаредом Кушнером веде перемовини як щодо війни в Ірані, так і щодо війни в Україні.

Він також відмітив, що хоча й розуміє, що Сполучені Штати наразі зосереджені на війні з Іраном, та важливо не забувати й про Україну, де бойові дії все ще тривають: «Не можна казати: «Ми поговоримо трохи пізніше. Україна — це не «трохи пізніше». Україна вже переживає таку велику трагедію, що маємо знайти спосіб вирішувати це паралельно». Попри те, що візит Віткоффа та Кушнера до Києва анонсували відразу після Великодня, Вашингтон досі його не підтвердив.

Тим часом Дмитро Песков, пресекретар Кремля, заявив, що Путін готовий до зустрічі із Зеленським. «Та головне — мета зустрічі. Для чого зустрічатися? Путін казав, що готовий зустрітися в Москві в будь-який момент. Головне, щоби було для чого зустрічатися, і головне, щоб зустріч була результативною, а вона може бути тільки для того, щоб фіналізувати домовленості», — пояснює він і додає, що Москва не бачить із боку Києва «політичної волі до врегулювання конфлікту».

Ситуацію з перемовинами прокоментував Кирило Буданов, голова Офісу президента України: «Усі

більш-менш чутливі аспекти не можу розголосити. Вірю в ту роботу, яку виконуємо, ось усе, що можу сказати». За словами чиновника, щодо Донбасу вже напрацювали варіант рішення, який передусім відповідатиме інтересам України, адже ніхто не має права торгувати землею. «Ніхто, гадаю, в Україні не піде на те, щоб визнати втрату навіть міліметра нашої території. У цьому я абсолютно впевнений. Те, що ми не дійшли згоди, теж відома всім інформація. Але для цього й існує цей процес. Він може досягти або не досягти своєї мети. Це теж нормальна ситуація. Ми готові до будь-якого розвитку подій», — відзначив генерал.

І наголосив, що якщо Україна залишатиметься сильною, то вона матиме простір для маневру, а в разі слабкості їй нав'язуватимуть умови. «Ми перебуваємо у стані, коли, якщо будемо слабкими, з нами взагалі ніхто не розмовлятиме, — клонстатував Буданов. — Українцям необхідно об'єднатися заради виживання держави, бо інших варіантів не буде».

Зрушити ж процес можуть лише світові гравці. Тож після тривалих закритих перемовин Пекін і Київ підписали стратегічну угоду, про яку досі ніхто не наважувався згадувати вголос. І першим спільним рішенням стало масштабне знищення російських військових об'єктів на території самої РФ і в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим (АРК).

За інформацією джерел, близьких до розвідки, китайська сторона надала Україні дані супутникової

розвідки в реальному часі, доступ до своїх систем радіоелектронної боротьби і, за деякими свідченнями, навіть окремі компоненти для високоточної зброї.

Відтак українські Сили оборони провели серію потужних ударів, яких росіяни не очікували в такому масштабі. Було знищено кілька ключових складів боєприпасів і палива в глибокому запіллі РФ; потужні вибухи пролунали на об'єктах в АРК і в Краснодарському краї; серйозно пошкоджено логістику постачання військ на південь. Китай при цьому публічно заявив, що «не підтримує агресію» і «виступає за мирне врегулювання», але на практиці просто допоміг добряче вгатити по російській машині війни.

Російська пропаганда, природно, упала в істеріку. Одночасно намагалася звинуватити «українських нацистів» і «західних покровителів», але виглядає це жалюгідно, бо всі бачать, що без Китаю такий рівень точності був би неможливим.

А іранська криза тим часом уже призвела до стрімкого зростання цін на авіаквитки у Європі. Аналіз Європейської федерації транспорту та доквілля підтвердив, що ключовим фактором такого стрибка стала саме залежність європейської авіації від імпорту палива.

Але йдеться не лише про імпорт нафти. Нині Європейський Союз (ЄС) імпортує близько 95 % сирої нафти, але для виробництва авіаційного палива не вся сировина годиться, а імпорт потрібної сягає майже 100 %. Та ще важливіше те, що приблизно третину

обсягу авіаційного палива ЄС імпортував як готовий перероблений продукт. І основним постачальником були саме країни Близького Сходу. Отже, ці постачання залежать від транспортування через заблоковану Ормузьку протоку.

Великі авіакомпанії вже скасовують тисячі рейсів, а вартість квитків зростає. Відбувається це ще й напередодні періоду літніх відпусток. Авіакомпанії визнають, що змушені змінювати маршрути, щоб уникати небезпечного повітряного простору, що призводить до збільшення тривалості польотів і витрат на паливо.

Але найвідчутливішим наслідком дефіциту авіаційного пального є вимушені масові скасування рейсів. Lufthansa вирішила скоригувати літній розклад аж до жовтня. У цей період компанія планує скоротити близько 20 тис. рейсів. Це все короткомагістральні, тобто внутрішні європейські рейси. За оцінками експертів, такі заходи дозволять зекономити приблизно 40 тис. т авіаційного пального.

Рейси стають суттєво дорожчими для перевізників, створюючи додатковий фінансовий тиск, який не всі авіакомпанії можуть витримати. Тому частина з них уже підняла ціни. Латвійська airBaltic офіційно звернулася до уряду, свого

основного акціонера, щодо зростаючого тиску на фінансовий стан компанії. Питання про урядову підтримку перевізника винесли на політичний рівень, і Сейм Латвії підтримав надання airBaltic позики в сумі 30 млн EUR.

Проте окремі країни запевняють, що ще не відчули дефіциту, хоча й там готуються до можливого погіршення ситуації. А втім, зростання ціни зачепило усіх, тож залишитися цілком поза кризою в глобальному світі неможливо. Зокрема, британська Airlines UK заклікала уряд діяти на випередження і підготуватися до потенційного дефіциту пального, аби уникнути перебоїв у польотах у разі загострення кризи.

На півдні Європи також запевняють, що в них ситуація дещо стабільніша. Мігель Пінту Луш, міністр інфраструктури Португалії, оголосив, що дефіциту авіаційного палива не очікує. Це частково пояснюється диверсифікованою структурою постачання: основний постачальник для португальських летищ, компанія Galp Energia, отримує нафту переважно з Бразилії і переробляє її на власному нафтопереробному заводі в Сінеші. Стримано оптимістичні оцінки лунають і з Іспанії, де джерела імпорту — США та країни Північної Африки.

ГОП-ЛЯ

The Washington Post написала, що Сполучені Штати мають намір запросити Путіна на саміт лідерів G20, який у грудні ц. р. має відбутися в Маямі. Видання процитувало заяву Державного департаменту США про те, що Дональд Трамп ясно дав зрозуміти, що «Росія може бути присутньою на зустрічах G20, оскільки Сполучені Штати зосереджені на проведенні успішного й продуктивного саміту». Та неназваний чиновник сказав журналістам, що запрошення ще не надіслали: «Наразі офіційних запрошень не надходило, але РФ є членом G20, тож буде запрошена на міністерські зустрічі та саміт лідерів». Пізніше Дональд Трамп під час спілкування з пресою підтвердив, що запрошення ще не надіслане, але схвально прокоментував цю ідею: «Я не запрошував Путіна на саміт G20, але якби він приїхав, це напевно було б дуже корисно». У відповідь Міністерство закордонних справ РФ заявило, що Путіна вже запросили на саміт G20.

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc. President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation. The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading,
NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірною.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/пів року.

Please, pay your subscription to:
Чeki й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТСН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

ВОЮЮТЬ ДРОНИ

Навалі московської орди протистоять розумні рішення

■ Петро Йосип

Російське командування залучає стратегічні резерви для посилення групи військ в Україні. Про це повідомив американський Інститут вивчення війни (ISW). «Російське військово командування, імовірно, виводить сили зі своїх стратегічних резервів, щоби пом'якшити постійну нездатність російських військ досягти нереальних оперативних цілей і термінів», — вважають аналітики.

Попри нарощування чисельності військ Російська Федерація (РФ) не досягла значних тактичних успіхів за рахунок введення резервів. Ба більше, Україна фактично змусила супротивника використати їх далеко від головної мети наступу. В ISW наголосили, що контратаки Збройних сил України (ЗСУ) продовжують підривати темпи просування ворога й ускладнюють реалізацію його стратегічних планів на найближчі місяці.

ФІЗИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ЗАГРОЗИ

Аналітики переконані, що українські війська здобули перевагу над російськими силами у використанні на полі бою безпілотних літальних апаратів (БПЛА). «Із кінця 2025-го й особливо на початку 2026 року Україна значно посилала свою кампанію ударів середньої дальності по логістиці РФ, військовій техніці та живій силі, що завадило просуванню російських військ на всьому театрі воєнних дій», — запевнили в ISW.

Журналісти The Telegraph побували на військовому полігоні під Києвом. «У війні РФ проти України дрони стали постійною загрозою як для цивільного населення, так і для військових. Психологічне навантаження на передовій є не меншим за фізичну загрозу, що перетворює навіть прості дії на додатковий стрес, — зазначили вони. — Постійне відчуття небезпеки не зникає ні на секунду. Дрони не просто фіксують цілі — вони їх вистежують і коригують удари. І в цей момент людина на землі перестає бути солдатом або спостерігачем — вона стає ціллю».

Згідно з публікацією, будь-яке пересування перетворюється на ризик. Будь-який відкритий простір — потенційно небезпечний, а зупинка навіть на корот-

кий час може означати, що тебе помітять. Люди намагаються рухатися швидко, ховатися, використовувати укриття, але абсолютної безпеки не існує.

Звук двигуна БПЛА — окремий фактор. Іноді його чути задалегідь, іноді ні. У цьому й полягає одна з головних проблем: неможливо збагнути, тебе виявили чи ні. Сучасні дрони здатні зависати, спостерігати та вичікувати. Вони не завжди атакують відразу. Іноді фіксують координати, передають їх, а удар приходить пізніше — уже іншою зброєю. Це посилює ефект невизначеності: небезпека зберігається навіть після того, як сам дрон зник із поля зору.

За словами військових, які перебувають під загрозою дронів регулярно, психологічний тиск не менший за фізичний. Постійне відчуття, що за тобою спостерігають, що тебе можуть помітити в будь-який момент, перетворює навіть прості дії на стрес.

Саме це відчуття — небезпека бути поміченим — є головною відмінністю війни, де БПЛА відіграють ключову роль. Не завжди відбувається прямий контакт із ворогом, але загроза стає більш персональною і постійною.

ВІЙНА РОБОТІВ

А нещодавно сталося дещо фантастичне. Уперше під час війни українці взяли під контроль позицію ворога винятково із застосуванням наземних роботизованих систем (НРС) і дронів. Окупанти здалися в полон. ЗСУ все частіше застосовують наземних роботів для бойових операцій через тиск дронів.

Михайло Федоров, міністр оборони України, відзначив більш ніж 7 тис. місій НРС і встановив мету перевести на роботів усе транспортування на передовій. Експерти прогнозують зростання масштабів застосування НРС. Головна

причина — збільшення кількості БПЛА з російського боку. Видання відмічає, що РФ повільніше, ніж Україна, упроваджувала дрони, але надолужила втрачений час і тепер так звана сіра зона розширюється.

В одному з батальйонів дронів бригад до 80 % логістичних потреб задовольняються за допомогою саме БПЛА, які постачають нові дрони для авіаційних команд, боеприпаси та провіант.

Щоб збільшити шанси машин на виживання, деякі підрозділи використовують наземних роботів для пересилання вантажів підрозділам безпілотних бомбардувальників. А потім здійснюють переліт, аби доставити припаси.

НРС дешевші за традиційні панцерники, й екіпаж не ризикує життям під час виконання завдань. Завдяки використанню супутникових терміналів Starlink оператори можуть перебувати далеко поза зоною дії російських дронів, перевозячи припаси, евакуюючи поранених солдатів і навіть самі переходячи в наступ. Не менше ніж 12 українських бригад уже ведуть набір операторів НРС. А теперішнім пілотам дронів потрібно від чотирьох до шести місяців військової служби, щоб стати досвідченими операторами.

ЕВАКУАЦІЯ ПОРАНЕНИХ І НЕ ТІЛЬКИ

Медична евакуація є другим за поширеністю використанням НРС. Вона набагато складніша, ніж просто перевезення боеприпасів і їжі. По-перше, поранені солдати, яких перевозять у вантажному відсіку робота, можуть отримати переохолодження в холодні місяці. Під час медичної евакуації пілоти також пильно стежать за ворожими дронами, зокрема, переглядають перехоплені російські БПЛА, щоби побачити, чи не полюють на них.

Розвивається і застосування роботів для бойових операцій. Таких роботів можна використовувати для встановлення мін, стрільби з кулеметів або навіть для атаки російських позицій, вриваючись у них із вибухівкою. Крім атак, роботів можна використовувати для оборони — моніторингу відомих маршрутів проникнення російських військ і влаштування їм засідок.

Однак деякі проблеми потребують вирішення. По-перше, чим більше зброї встановлено, тим більший НРС потрібен. До того ж така зброя, як кулемети, може заклинювати, а самі роботи потребують заміни акумуляторів. Ці проблеми робот не може вирішити без допомоги людини. Згадані системи також є відносно дорогими, порівнюючи з повітряними дронами, адже вартість однієї наземної роботизованої платформи еквівалентна вартості кількох повітряних дронів. Деякі НРС коштують від 30 тис. до 40 тис. USD, а за таку ціну можна купити від 30 до 50 FPV.

Тож Міністерство оборони України прийняло рішення поєднати в єдиній системі повітряні та наземні дрони. «Упроваджується нова модель ведення війни — дронно-штурмові підрозділи, — ідеться в повідомленні. — Такий підхід уже показав результат на півдні, оскільки там із лютого було звільнено велику площу території, саме завдяки застосуванню цих новітніх підрозділів».

УСПІХИ Є

А в березні ц. р. українська армія звільнила від рашистських загартників 50 кв. км те-

Український наземний роботизований комплекс D-21-12R

риторії. Про це поінформував Олександр Сирський, головнокомандувач ЗСУ. За його словами, московські агресори зазнають значних утрат, проте не полишають своїх планів щодо захоплення України. А зі зміною погодних умов супротивник активізував наступальні дії та проводить їх практично по всій протяжності лінії бойового зіткнення завдовжки 1,2 тис. км. Найгрозливішими залишаються Олександрівський, Покровський, Костянтинівський і Лиманський напрямки. «Маємо перехоплювати стратегічну ініціативу, тож ведемо активну оборону», — сказав генерал.

Він зауважив, що російській кількості протиставляється українська якість ведення бойових дій. ЗСУ змушують супротивника грати за власними правилами та постійно відкладати терміни виконання завдань. «З метою зниження наступальних спроможностей ворога підтримуємо високу інтенсивність ураження військових, оборонно-промислових та інших об'єктів на території РФ, що забезпечують дії окупантів. У березні засобами Deep Strike було уражено 76 таких цілей, із них 15 — об'єкти нафтопереробної промисловості», — нагадав головнокомандувач.

А також наголосив на інтенсифікації робіт з облаштування інженерних загороджень та фортифікації. «Саме там, де завчасно і якісно обладнане укріплення, маємо змогу тривалий час тримати оборону, берегти українських захисників і нищити більше окупантів», — стверджував Сирський. І розповів, що нове рішення в умовах сучасної «війни дронів» — обладнання заглиблених шляхів переміщення військової техніки й особового складу.

ДРІБНІ КРОКИ, ТА ВІДЧУТНІ

Партизани жалять, як оси, а наслідки — руйнівні

■ Євген Клен

Партизанський рух «Атеш» створив мережу підпільних центрів агітації на території Російської Федерації (РФ). Вона вже охопила багато російських міст. Агенти працюють у Москві, Кримську, Брянську, Клімові, Липецьку, Новосибірську, Казані та Великому Новгороді. Там провели масштабні акції з поширення інформаційних матеріалів. Сотні листівок зі закликом уступати до лав руху були розміщені в громадських місцях, на зупинках і в житлових районах. «Результати перевершили всі очікування. До координаторів руху стали звертатися працівники оборонних підприємств і пересічні громадяни. Ці люди передають критично важливу інформацію про військове виробництво, логістику та розташування стратегічних об'єктів», — зазначили підпільники.

БРЯНСЬК ТА ОРЕЛ

Уже зафіксовані успішні удари по військовій інфраструктурі, проведені силами нових учасників спротиву. Кожен такий удар послаблює воєнну машину ворога та наближає кінець війни. «Система спостереження, координації та диверсій працює і продовжує розширюватися», — поділилися партизани.

Так, один агент успішно провів диверсію в промисловій зоні Володарського району Брянської області, вивівши з ладу обладнання електропідстанції. Вона — життєво важлива ланка для російської воєнної машини, адже забезпечує енергією станцію Полпінська, якою ідуть ешелони з боєприпасами й технікою на фронт. Знеструмлення викликало збої в автоматичній та серйозні затримки поставок. Також від неї живляться підприємства району, що працюють на потреби Міністерства оборони РФ.

Крім того, знищили електропозов у самому Брянську, попри посилену охорону там. У цьому ж депо партизани проводили диверсію в листопаді 2025-го. «Після нашого минулого візиту окупанти рапортували про «посилення заходів безпеки». Нагнали охорону, встановили нові камери та посилили режим пропуску. Але це їм не допомогло. Поки Федеральна служба безпеки пише звіти про «посилення», наші люди спокійно заходять на режимні об'єкти й методично спалюють техніку, яка мала везти снаряди на фронт. Безпечних місць

для них уже немає», — запевнили підпільники.

На залізничному вузлі в місті Орлі партизани знищили магістральний вантажний електровоз ВЛ80, таким чином порушивши логістику росіян на Сумському напрямку. ВЛ80 — це важкий тягач для російських залізниць, який використовують для транспортування багатотонних військових ешелонів.

ЛИХОВСЬКА ТА ГІРСЬКИЙ ЩИТ

Агенти руху знищили й тепловоз у районі залізничної станції Лиховської в Ростовській області РФ. Він відновленню вже не підлягає. Лиховський вузол — ключовий пункт транзиту воєнних вантажів на Запорізький напрямок. Через нього проходять ешелони з боєприпасами, паливом і бронетехнікою для Збройних сил РФ, що діють у зоні активних боїв. Прямий збиток від знищення локомотива — більше як 150 тис. USD. Але реальна ціна для РФ значно вища: російська залізниця вже відчуває гостру нестачу робочих тепловозів, а відновлювальний ресурс практично вичерпаний.

Партизани зруйнували зв'язок між окупантами: у с. Гірський Щит Свердловської області знищили телекомунікаційну шафу ключової башти зв'язку. Вона забезпечувала оперативне управління та захищені канали передачі даних для штабу Центрального військового округу РФ.

Диверсія паралізувала систему обміну інформацією для 90-ї гвардійської

танкової дивізії, чиї основні пункти формування і тиліві бази постачання зав'язані саме на цей сектор Свердловської області. Наслідки для ворога відчутні вже тепер: порушення стійкого зв'язку призвело до збою в роботі автоматизованих систем управління тилом. Підпільники запевнили, що кожна спалена шафа — це хаос у логістиці ворога та врятовані життя українських захисників.

КРИМ

Агенти руху «Атеш» також провели успішну диверсію у тимчасово окупованому Криму. В її межах партизани вивели з ладу антени російських комплексів радіоелектронної боротьби (РЕБ), що перешкоджали українським дронам у цьому секторі.

Партизани провели диверсію біля с. Гончарного, що за 6 км на південний схід від тимчасово окупованого Севастополя. Ціллю руху опору став об'єкт зв'язку росіян. Підпільники підпалили релейні шафи біля основи вежі зв'язку, де була розміщена силова електроніка та кабелі. «За їхнього пошкодження антени на вершині перетворюються на непотрібний брухт: сигнал просто не доходить. Відновити таке обладнання дуже складно, дорого й довго. Роботу ворожої РЕБ у районі знескодили цілком. Це відкрило повітряний коридор для ефективного застосування безпілотних літальних

апаратів сил оборони України», — повідомили учасники партизанського руху.

Там уточнили, що біля знескоджених систем РЕБ розташовані склади техніки 58-го центру матеріально-технічного забезпечення рашистів, запасний командний пункт Чорноморського флоту окупантів «Алсу-2» та місце розміщення 15-ї окремої берегової ракетно-артилерійської бригади.

А під Сімферополем рух опору вивів із ладу тепловоз, що призвело до зриву постачання російських військ на Запорізькому напрямку. «Локомотив не підлягає швидкому ремонту», — мовиться в повідомленні. Цю залізничну гілку використовують для постачання російських підрозділів, де тривають активні бойові дії. Саме через цей вузол мала пройти чергова партія боєприпасів, запчастин і витратних матеріалів для військової техніки. «Знищення тепловоза фактично заблокувало ці поставки — підрозділи залишилися без планового поповнення запасів, що вдарило по їхніх можливостях на передовій», — наголосили партизани.

ІНШІ ТЕРИТОРІЇ

Підпільник «Атеш» іще знеструмив залізничний вузол постачання в тимчасово окупованому російськими Луганську. Йому вдалось успішно проникнути на об'єкт і знищити електротрансформатор.

Пожежа охопила все обладнання, тож для його відновлення тепер знадобляться тижні. Підстанція живила залізничний вузол, через який цілодобово йшли ешелони з технікою та боєкомплект. Удар спричинив затримки в постачанні військ РФ на Лиманському та Костянтинівському напрямках. Тепер загарбники змушені перебудовувати логістику й шукати обхідних шляхів.

Партизани завдали ще й подвійного удару по залізничному постачанню ворога на Куп'янському напрямку. У результаті диверсій російські окупанти втратили там ключові вузли управління рухом потягів. Агенти одночасно знищили дві релейні шафи на ділянці залізниці між Старим Осколом та Уразовим у Белгородській області РФ. «Саме через цей коридор постачали боєприпаси, техніку та провіант для 138-ї окремої мотострілецької бригади та 45-го інженерно-саперного полку. Обидва підрозділи критично потребували поповнення», — пояснили підпільники.

Після диверсії рух на цій ділянці фактично зупинився. Одночасне знищення двох шаф спричинило системний збій в управлінні, що суттєво обмежило пропускну спроможність маршруту. Потяги з постачанням були затримані, графіки порушені, а підрозділи, які залежали від цієї гілки, зазнали значних утрат у живій силі й техніці.

40 РОКІВ ТРАГЕДІЇ В ЧОРНОБИЛІ

Експерти застерігають від обвалу саркофага на ЧАЕС, а ЗАЕС періодично знеструмлюють

■ Мирослава Бізикадзе

З перших днів повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) до України Москва поводить, наче мавпа з ядерною гранатою, а світова спільнота стає свідком того, як виникає ядерний тероризм.

РФ загрожує міжнародній безпеці, удаючись до атак на ядерні об'єкти, розташовані на території України. Запорізьку атомну електростанцію (ЗАЕС), яка перебуває під російською окупацією з березня 2022 року, періодично цілком або частково знеструмлюють, а удари по Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС) уже загрожують обвалом саркофага, збудованого над четвертим реактором після аварії 1986-го.

14 ЗНЕСТРУМЛЕНЬ ЗА ЧОТИРИ РОКИ

Станом на січень ц. р. стрілки Годинника Судного дня, який слугує не стільки прогнозом, скільки попередженням для людства через ядерну небезпеку, були встановлені на позначці 85 секунд до опівноччя (23:58:35). Це найнебезпечніший показник із моменту його створення 1947-го. Цей символічний інструмент, що оновлюється науковцями Bulletin of the Atomic Scientists, відображає рівень загрози

ядерної війни, кліматичних змін і технологічних ризиків. Головними причинами називають війну в Україні та зростання ризику ядерної ескалации, закінчення термінів угод про контроль над ядерною зброєю.

Ядерні ризики в Україні через російську агресію безпрецедентні. Вони передбачають загрозу аварій на діючих АЕС (особливо Запорізькій), ризик використання тактичної ядерної зброї РФ і порушення цілісності ядерних об'єктів. Окупація ЗАЕС, знищення Каховської греблі й атаки на енергосистему створюють пряму загрозу радіаційної катастрофи.

Станом на квітень ц. р. ЗАЕС знеструмлювали 14 разів. Утрата зовнішнього живлення стає критичною проблемою, що загрожує ядерній безпеці. Останні випадки, за даними Міжнародної агенції з атомної енергії (МАГАТЕ), ставалися з різницею у кілька днів.

Так, 17 квітня станція вдруге менш ніж за тиждень залишилася без зовнішнього електропостачання, з'єднання відновили приблизно через 40 хвилин. Причина знеструмлення наразі невідома. Експерти на місці відстежують ситуацію. Проте Рафаель Гроссі, генеральний директор МАГАТЕ, заявив, що цей випадок знеструмлення підкреслює загрозу ситуації з ядерною безпекою.

Знеструмлення на ЗАЕС зазвичай спричинені по-

шкодженням зовнішніх ліній електропередачі внаслідок російських обстрілів. При втраті живлення станція переходить на роботу дизель-генераторів для охолодження реакторів. А пального вистачає приблизно на 15 діб. Але повне знеструмлення — найнебезпечніший режим для АЕС, який може призвести до аварії з радіаційними наслідками.

600 ГОДИН ПІД КУЛЯМИ

ЧАЕС була першою, яка зазнала вторгнення «руського міра» в Україну. Її, на щастя, не захопили надовго, однак довелося пережити чимало. Під контролем росіян ЧАЕС перебувала з 24 лютого по 31 березня 2022-го.

Російська техніка зайшла в Чорнобиль з боку Білоруси, захопивши станцію в перший же день. Окупанти проїхали важкою технікою найбільш забрудненою територією — Рудим лісом, здійнявши радіоактивний пил, та окопалися там.

Персонал станції утримували в заручниках, люди працювали без змін 600 годин поспіль, ставши живим щитом між світом і радіацією. Шість діб станція працювала на дизель-генераторах. Росіяни знищили й викрали комп'ютери, спеціалізоване обладнання та радіоактивні ізотопи. Згодом збитки оцінили в 135 млн USD.

Та на цьому все не закінчилося. У ніч на 14 лютого 2025 року рашисти вдарили дроном по саркофагу, збудованому над 4-м енергоблоком, тим, що вибухнув 26 квітня 1986-го. Представники МАГАТЕ, які перебували на ЧАЕС, зафіксували вибух та пожежу на даху укриття. В обшивці утворився отвір площею близько 15 кв. м.

ОБВАЛИТИСЯ МОЖЕ БУДЬ-ЯКОЇ МИТІ

Стає очевидним, що обвалення об'єкта «Укриття» може статися будь-якої миті й означатиме кінець будь-яких термінових робіт із контролю радіоактивності на ЧАЕС. Про це розповів Шон Берні, ядерний експерт Greenpeace. «Проблема в тому, що Новий безпечний конфайнмент (НБК) є герметичним середовищем — принаймні був таким до 14 лютого минулого року. Тепер уже — ні», — пояснив він.

За словами експерта, один із способів контролю радіоактивності — використання так званого негативного тиску. Суть полягає в тому, що в просторі під дахом підтримується вищий тиск, ніж усередині реактора. «Та тепер це вже неможливо — через отвір, який утворився внаслідок вибуху та подальшого горіння в просторі під дахом. У цьому сенсі НБК уже не може повноцінно стриму-

ДОВІДКА

ЗАЕС — найбільша атомна станція у Європі. Із 4 березня 2022 року захоплена російськими військовими. РФ розміщує на майданчику станції військову техніку й боєприпаси. Обстрілюють росіяни й саму станцію, руйнуючи лінії електропередач, спричиняючи вимикання енергоблоків, ще й звинувачуючи в цьому Збройні сили України. Станцію все ще обслуговує український персонал під контролем окупантів. Українців змушували отримати російське громадянство та підписати контракт із Росатомом. 21 липня 2022-го війська РФ перебазували щонайменше 14 одиниць важкої військової техніки, зброю та вибухівку до машинного залу енергоблоку № 1, що суперечить міжнародним законам щодо безпеки атомних електростанцій. 9 червня 2023 року через зниження рівня води, яке спричинив підрив рашистами Каховської гідроелектростанції, Державна інспекція ядерного регулювання України видала розпорядження вивести у «холодний зупин» енергоблок № 5. Експлуатація інших енергоблоків — № 1—4 і 6 — також обмежена станом «холодного зупину». 2 вересня 2023 року МАГАТЕ успішно провела 11-ту ротацію групи експертів на ЗАЕС. У грудні 2023-го відбулася 15-та ротація. Окупанти заподіяли збитків попередньо на 30 млрд грн. Недоотримана вигода Енергоатома становить понад 167 млрд грн.

вати радіацію, що потенційно може вибратися назовні», — вважає фахівець.

Він указав, що ризик полягає в тому, що в разі обвалення радіоактивний пил спершу підійметься всередині НБК, а згодом може потрапити назовні. «Чи поширяться він на сотні кілометрів? Радше, ні. Однак локальне забруднення буде настільки значним, що виконувати там роботи стане надзвичайно складно», — запевнив Берні.

Усередині самого НБК обвал цієї конструкції означатиме, що всі попередні плани й оцінки щодо подолання наслідків катастрофи фактично доведеться розробляти заново. Мова йде про 40 років роботи, які були потрібні, щоб досягти теперішнього результату.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Олександр Григораш, начальник відділу контролю експлуатації ЧАЕС: — Сучасний стан ЧАЕС — це продовження подій 1986 року, а не нова історія. Тільки, на відміну від тих подій, нині станція не виробляє електроенергію, а споживає її. ЧАЕС залишається потенційною загрозою, поки в об'єкті «Укриття»

розташовані неорганізовані паливовмісні матеріали. Коли станція була окупована російськими військами, це був безпрецедентний випадок. Це був акт ядерного тероризму з боку держави-агресора РФ. Дуже сумно, що надто кволо реагувала світова спільнота, а можна сказати, ніяк не реагувала. Тобто це було порушен-

ням Конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму. Світ виявився не готовим до таких дій у XXI ст. Світ просто не міг уявити, що знайдеться держава, яка порушуватиме всі існуючі міжнародні правила та вимоги. Як виявилось, навіть така організація, як МАГАТЕ, не була готова до таких подій. Ніхто не міг передбачити, що

територію ядерних установок захоплюватимуть та обстрілюватимуть. Потрібен механізм автоматичного притягнення до відповідальності країни, яка порушує вимоги з ядерної та радіаційної безпеки. Чорнобиль — це наше минуле і майбутнє. Роботи з цією станцією триватимуть іще щонайменше 100 років.

НЕВТІШНІ ПРОГНОЗИ

Україна приречена на багаторічну війну?

■ Петро Йосип

Дмитро Кулеба, колишній міністр закордонних справ України, заявив, що миру в найближчі роки в Україні не буде. А Володимир Зеленський повідомив, що Російська Федерація (РФ) фактично ставить вимогу: Україна має два місяці, щоб вивести війська з Донбасу, інакше будуть висунуті «інші умови миру».

КОЛИ ЦЕ ЗАКІНЧИТЬСЯ

Політолог Володимир Фесенко наголосив, що зараз жоден політик у світі не може передбачити завершення війни: «Ні Кулеба, ні Зеленський, ні Трамп, ні Путін не знають, скільки це все ще триватиме». Він зауважив, що війни розвиваються непередбачувано і можуть змінюватися залежно від багатьох факторів. «Що буде у 2027–2028 рр., сказати неможливо», — зазначив експерт.

Водночас він прогнозує, що перемовини триватимуть, але швидкого завершення війни очікувати не варто: «Теоретично може бути щось несподіване, але, імовірно, до кінця 2026 року угоди про завершення війни не досягнемо. Якщо нам вдасться зупинити російський наступ методом технологічної війни, тоді за певний час, наприкінці 2027-го або 2028 року, неминуче відбудуться мирні перемовини про припинення вогню».

Експерт пояснив, що рано чи пізно сторони все одно будуть змушені домовлятися. «Доведеться через певний час, особливо якщо відбудеться стабілізація воєнної ситуації, домовлятися про припинення вогню, — відмітив Фесенко. — Головна передумова, і саме це має бути шляхом до миру, — припинення вогню, а не територіальне питання, у якому домовитися неможливо».

А спроби вирішити територіальні суперечки під час перемовин можуть лише затягнути війну. «Якщо РФ зберігатиме вимоги, що треба домовлятися про території, а американці підтримуватимуть цю ідею, будемо приречені на багаторічну війну. Це буде глухий кут», — не сумнівається Володимир Фесенко.

Водночас він не вірить у підписання повноцінної мирної угоди найближчим часом. «Вона неможлива, оскільки в територіальному питанні і в деяких інших між Україною і РФ принципові протиріччя, які немож-

ливо узгодити», — відмітив політолог.

А також попередив, що найближчі місяці залишатимуться складними для України: «Росія готується до літнього наступу. Тому ще щонайменше пів року триватимуть інтенсивні бойові дії». Фахівець додав, що подальший перебіг війни залежатиме від кількох ключових факторів: «Воєнна ситуація, позиція США, ситуація в Перській затоці та РФ визначатимуть подальшу долю і російсько-української війни, і мирних перемовин».

СКІЛЬКИ МОСКВА ЦЕ МОЖЕ ВОЮВАТИ

Здатність РФ продовжувати війну значною мірою залежить від економічних чинників, зокрема стану світових ринків енергоносіїв. «Ситуація в Перській затоці, яка спровокувала різке підвищення цін на нафту, дала Кремлю нові фінансові можливості продовжувати війну», — констатував Володимир Фесенко.

Тим часом, за його словами, якщо ціни на нафту знову знизяться, економічні проблеми РФ можуть загостритися. «Якщо війна в Ірані завершиться і ціни впадуть, економічні проблеми, що почали проявлятися в Росії, нагадають про себе знову і в РФ буде менше грошей на війну», — роз'яснив експерт.

А український економіст Олег Пендзин дав власний прогноз щодо умов, які можуть привести до закінчення війни в Україні: «Якщо буде доведено до логічного завершення обмеження можливості РФ продавати енергоносії, насамперед нафту, коли замість російської нафти на ринку з'явиться нафта іншого походження, це й буде тим моментом, який примушуватиме Росію іти на поступки щодо закінчення війни. Поки РФ отримує гроші від продажу нафти, вона воюватиме».

І російська влада готує інформаційне поле до

затяжних бойових дій із високими втратами. Зокрема, Андрій Картаполов, голова комітету Державної думи РФ з оборони, заявив, що говорити про «тріумфальний весняний наступ» передчасно. Він також підкреслив складність боїв, особливо в районі Костянтинівки на Донеччині, де ситуацію ускладнюють розміри міста та потужні українські укріплення. «Кремль усвідомлює, що захоплення «Поясу фортець» російськими силами на полі бою не є неминучим, і тому вимагає, щоб Україна поступилася неокупованими частинами Донецької області. Кремль прагне такої поступки, щоб зберегти ресурси живої сили й техніки, а також поставити Росію у вигідніше становище для можливого повторного вторгнення в майбутньому», — відзначили, своєю чергою в американському Інституті вивчення війни.

ПРОВІСНИКИ МИРУ

Закінчення війни в Україні, до якого ще, можливо, мине чимало часу, все ж матиме низку чітких передвісників. Їхній перелік упевнено назвав Олександр Коваленко, військово-політичний оглядач групи «Інформаційний спротив»: «Першим дзвоником стане нездатність російських військ тримати оборону. Важливим етапом буде неспроможність наступати, і з цього впливатиме, що вони не зможуть тримати оборону. Як тільки почне сипатись оборона, одразу ж зміниться їхня риторика».

На думку експерта, зараз росіяни не можуть повноцінно організувати ефективну наступальну загальновійськову кампанію на весняно-літній період-2026. «Це ознаки того, що вони вже на рівні достатньо суттєвого виснаження. Настільки, що це впливає на їхню наступальні дії. Не просто впливає на полі бою, через що вони просуваються доволі повільно.

Рашисти не можуть стримувати наші контратаки на деяких ділянках. Вони нездатні їх зупинити, — висловив він своє бачення ситуації. — 2026-го росіяни захоплювали українські території в меншій кількості, ніж українські війська під час контратак звільняли. Можна сказати, що це наляк на те, що росіяни можуть досягнути тієї критичної межі, коли їхні будь-які наступальні дії не матимуть суттєвого результату. Зараз бачимо, що десь у них оборона достатньо щільна й потужна, але повсюди можна знайти шпарину, напрямок удару, який буде доволі критичним».

Аналітик повідомив, що в Кремлі зараз розглядають щонайменше три сценарії ведення війни: затягування її щонайменше до 2028 року, але це неможливо без проведення додаткової мобілізації; поступове припинення вогню та заморожування конфлікту, для цього пропаганда поширює тезу про «погано поінформованого» Путіна та генералів, які нібито «брехали про реальну ситуацію на фронті»; війна з паралельним переходом до гібридного конфлікту з НАТО до 2028 року.

Він також вважає, що можливі удари України по РФ балістикою можуть стати панацеєю. «Тільки питання: удари по чому? Якщо по столиці, міністерству оборони, то не бачу в цьому особливого сенсу. А ось ударити так, аби вся Москва була знеструмлена, цілком можливо. Чи можна вдарити по позиційних районах розміщення російських засобів протиповітряної оборони, — висловив версії експерт. — Але це має бути масований удар, щоб одночасно було 30–40 ракет. Такі удари повинні стати шоком, особливо для жителів Москви. І це може стати репутаційним ударом, демонстрацією масштабування. Покаже, що 23 лютого 2022 року в Росії було тихо та спокійно, а зараз ось що відбуваєть-

ся. Крім того, це справить дійсно шоківий ефект, який відчують жителі російської столиці. Одного з небагатьох міст РФ, де можна сказати, що там комфортне життя».

СТРАХ ДИКТАТОРА

Водночас Філіп Інґрем, полковник армії Великої Британії у відставці, висловив думку, що Путін панічно боїться мирної угоди, якщо вона не передбачатиме його перемоги. Бо після завершення війни для кремлівського режиму виникнуть серйозні ризики.

Він зазначив, що Володимир Зеленський запропонував мирний план або щонайменше шлях до його реалізації. У ході перемовиного процесу президент України на кожному етапі демонстрував готовність до більших поступок, коли цього вимагав Дональд Трамп. Водночас Київ не відступав від національних інтересів.

Натомість диктатор на компроміси не пішов і навіть посилив свої вимоги. Він чомусь певен, що контролює ситуацію, тому не зацікавлений у реальних перемовинах. «Путін розуміє, що йому кінець, якщо не повернеться з перемогою, без плану реінтеграції в суспільство величезної кількості людей, яких затягнув в армію, без плану з виведення російської економіки з воєнного режиму, — стверджував полковник. — Імовірно, кінець буде дуже жорстоким. Плану немає. Тому припинення війни не в інтересах Путіна. Йому вигідно продовжувати».

На переконання експерта, поки володар Кремля має змогу маніпулювати Трампом і затягувати міжнародні процеси, він відчуває контроль над ситуацією. Також Путін і його оточення бояться повернення окупантів із фронту, бо ті можуть становити загрозу для режиму. Їх вигідно утримувати в зоні бойових дій.

ВІЙНА ЗМІНИЛА УКРАЇНУ

Вона пройшла шлях від «вічного прохача» до гравця світової політики

■ Ігор Голод

Війна Російської Федерації (РФ) проти України зруйнувала багатовекторність української зовнішньої політики. Україна перейшла до стану геополітичної визначеності.

КІНЕЦЬ БАГАТОВЕКТОРНОСТІ

Війна рідко асоціюється зі свободою. Радше з руйнуванням, утратами, вимушеним виживанням. І все ж саме повномасштабне вторгнення РФ стало для України тим рубежем, після якого питання свободи перестало бути предметом політичних дискусій і перетворилося на безальтернативну реальність. Не тому, що свободу було подаровано, а тому, що її стало неможливо уникнути. Як зауважив історик Ярослав Грицак, Україна в цій фазі історії «перестала бути країною, що шукає своє місце, і стала країною, яка це місце вже визначила — ціною війни».

До 2022 року українська держава, навіть після Революції гідності й початку війни на Донбасі, зберігала риси обмеженого суверенітету. Київ був змушений озиратися на Москву — в енергетиці, безпековій політиці, а подекуди й у внутрішніх рішеннях. Формально задекларований курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію часто співіснував із практикою обережності, напівтонів і відкладених рішень.

Та 24 лютого 2022-го цю модель було знищено. Війна не залишила простору для «багатовекторності», яка роками визначала зовнішню політику України. Будь-яка спроба балансування між Заходом і РФ утратила сенс разом із першими ракетними ударами.

ВІД ОБ'ЄКТА ДО СУБ'ЄКТА

Уперше за всю історію незалежності Україна стала діяти без огляду на Кремль як фактор стримування. «Україна в цій війні стала не об'єктом геополітики, а її активним творцем», — відмітив історик Сергій Плохій з Гарвардського університету.

Водночас зникла й невідомість стратегічного курсу. Фактично йдеться про зміну самої логіки інтеграції: якщо раніше її розглядали як політичну перспективу, то тепер дедалі більше набуває рис практичного процесу. Україна вже інтегрується через стандарти взаємодії, оборонне планування, координацію рішень і спільний досвід війни. У цьому сенсі формальні політичні рішення лише фіксують ті зміни, які вже відбулися де-факто.

Якщо раніше рух до Європейського Союзу (ЄС) і НАТО часто супроводжувався внутрішніми суперечками та політичними реверансами, то після вторгнення ці дискусії фактично втратили актуальність. Україна отримала статус кандидата в ЄС у рекордно короткі терміни, а інтеграція до євроатлантичного простору відбувається де-факто — через стандарти, спільні операції, постачання озброєння та щоденну взаємодію з арміями союзників.

Це не означає, що членство гарантоване чи близьке. Але незворотність курсу стала політичним фактом. Вступ до ЄС і НАТО перестав бути предметом торгу. Україна вже не є «сірою зоною» між геополітичними полюсами.

ЧИННИК БЕЗПЕКИ

Не менш помітною є зміна міжнародного статусу держави, змінюється і сама оптика сприйняття. «Україна сьогодні — це не периферія Європи, а одна з точок, де вирішується її майбутнє», — зазначив Володимир Єрмоленко, український філософ і публіцист.

Упродовж тривалого часу Україну сприймали як об'єкт допомоги — країну, що потребує підтримки й змушена просити про неї. Війна не скасувала цієї залежності повністю:

українська економіка й оборона значною мірою опираються на зовнішні ресурси. Проте змінився сам характер стосунків. Бо Україна — уже не лише отримувач, а постачальник безпеки. Її армія стала одним із ключових чинників стримування РФ у Європі.

Війна також змінила саме розуміння європейської безпеки. Те, що ще недавно сприймали як локальний конфлікт, перетворилося на фактор, який впливає на стратегічні розрахунки всього континенту.

Досвід ведення сучасної війни, здобутий високою ціною, перетворився на цінний ресурс, який вивчають і переймають партнери. Київ дедалі частіше не просто реагує на ініціативи союзників, а й формує порядок денний — від питань санкцій до стратегій безпеки.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КАТАЛІЗАТОР

Окремий вимір цієї трансформації — стрімкий розвиток оборонно-промислового комплексу. «Ця війна зробила Україну одним із найбільш технологічно адаптивних суспільств у світі», — заявив Олексій Резніков, колишній міністр оборони України.

За роки повномасштабної війни держава фактично створила нову військово-технологічну екосистему. Важливою особливістю цієї моделі є швидкість. Цикл «запит фронту — розробка — виробництво — застосування» скоротився до мінімуму, що дозволяє оперативно адаптувати технології до змін на полі бою. У цьому процесі дедалі відчутнішу роль відіграє приватний сектор, який конкурує, експериментує і часто випереджає державні структури.

Безпілотні літальні апарати (БПЛА), системи радіоелектронної боротьби, високоточні засоби ураження, цифрові платформи управління — усе це розвивається темпами, які часто перевищують можливості багатьох країн НАТО. Унікальність українського досвіду полягає в поєд-

нанні державних структур, приватного бізнесу та фронту як середовища для негайного тестування рішень.

Війна перетворила країну на лабораторію сучасних технологій — жорстоку, але ефективну. І саме цей фактор може визначити економічне майбутнє України після завершення бойових дій.

ВИКЛИК КОНВЕРСІЇ

А наступним викликом стане конверсія воєнного потенціалу в цивільний. «Після цієї війни Україна вже не зможе повернутися до довоєнного стану — ні політично, ні економічно, ні ментально», — указав Віталій Портников, відомий український публіцист.

Історія знає подібні приклади: від США після Другої світової війни до Ізраїлю, де військові розробки стали основою інноваційної економіки. Україна має шанс пройти схожий шлях. Виробники БПЛА можуть переорієнтуватися на малу авіацію, логістику чи аграрні технології; підприємства, що виготовляють бронетехніку, — на електротранспорт і спеціалізовану техніку; військова електроніка може знайти застосування у сфері зв'язку, безпеки та «розумних» систем.

Проте цей процес не буде автоматичним. Існують серйозні ризики: утрата темпів інновацій після завершення війни, відтік кваліфікованих кадрів, надмірна залежність від державного замовлення. Успіх конверсії залежатиме не стільки від наявності технологій, скільки від

здатності держави створити сприятливу економічну атмосферу, інтегрувати бізнес у глобальні ринки та забезпечити конкуренцію.

СВОБОДА ЯК НОВА НОРМА

Та в ширшому сенсі війна відкриває для України як можливості, так і пастки. З одного боку, це шанс на глибоку модернізацію економіки й інтеграцію в європейські виробничі ланцюги. З другого — ризик закріплення ролі країни, що спеціалізується переважно на сировині або військовій продукції.

Перемога на фронті ще не гарантує економічного успіху — для цього потрібні окремі, не менш складні рішення. Водночас уже зараз очевидно, що Україна змінює своє місце у світі. У цьому процесі важливо не лише фіксувати зміни, що вже відбулися, а й розуміти їхню інерцію. Війна не просто прискорила політичні та економічні трансформації — вона закріпила їхню незворотність. Те, що сформувалося під тиском війни, навряд чи повернеться до довоєнних моделей.

Україна стає ключовим елементом системи безпеки у Європі, важливим партнером для країн регіону і прикладом для держав, які зіштовхуються з агресією. Її голос звучить гучніше, ніж будь-коли раніше, а вплив на міжнародні процеси стрімко зростає. Та після завершення війни перед Україною постане не менш складне завдання: зберегти цю свободу та суб'єктність у мирний час, коли зовнішній тиск змінить форму, але не зникне.

ГОП - Л Я

Редакція Meest Weekly дозволила собі помріяти, які заголовки можуть з'явитися на її перших шпальтах після перемоги України над російським агресором: «ЗСУ пройшли переможним парадом по Красній площі в Москві»; «Валерій Залужний став генеральним секретарем НАТО»; «Петро Порошенко став генеральним секретарем ООН»; «Христя Фріланд очолила канадський уряд»; «Після деномінації українська гривня увійшла в кошик світових резервних валют»; «G7 знову перетворилася на G8 після того, як туди запросили Україну»; «Вперше український ігровий фільм виборов нагороду американської кіноакадемії «Оскар»; «Група українських науковців здобула Нобелівську премію»; «Ілон Маск відправив на Марс зореліт з українцями на борту».

КРУГОВА АТАКА

Розпорошення можливостей веде до загибелі режиму

■ Петро Йосип

Володимир Зеленський припустив, що Російська Федерація (РФ) обмежує доступ до соціальних мереж, аби запобігти бунтам через оголошення загальної мобілізації для повторного великого наступу на Україну або нападу на одну з країн Балтії. Та в разі воєнної агресії поблизу Сувальського коридору РФ може втратити контроль над Калінінградською областю, а також зазнати серйозних утрат у Балтійському регіоні. Про це заявив Вайдотас Маліоніс, учасник Асоціації полковників Литви.

Кажучи про Сувальський коридор, він наголосив, що якщо НАТО активізується, коли почнеться агресія, якісь воєнні дії, то цілком закрити Калінінградську область буде дуже легко. «Вона маленька, і Росія може одразу ж втратити й Калінінградську область, і Балтійський флот», — сказав полковник. Водночас, на його думку, для Москви такий сценарій є вкрай ризикованим, адже фактично означатиме відкриття другого фронту. «А Україна обов'язково використає це на свою користь. Тому що для вас відкриється вікно можливостей швидше забрати свої території назад, і легше», — переконаний експерт.

ТОТАЛЬНА ЗАЧИСТКА

Кремль веде війну проти власного народу також. Зокрема, Верховний суд РФ визнав «екстремістською організацією» міжнародний громадський рух «Меморіал». Тепер його діяльність заборонена на всій території країни. Судді вказали, що діяльність організації «має яскраво виражений антиросійський характер, спрямована на знищення фундаментальних основ російської державності, порушення територіальної цілісності, нівелювання історичних, культурних, духовних і моральних цінностей». У «Меморіалі» це рішення назвали неправовим, відзначивши, що воно знаменує новий етап політичного тиску на російське громадянське суспільство.

Засідання відбулося за зачиненими дверима. На нього не пустили навіть Леоніда Соловйова, адвоката організації. Статус «екстремістської» означає повну заборону діяльності організації в РФ, блокування її вебсайтів і матеріалів, а також ризик кримінальної відповідальності.

У норвезькому Нобелівському комітеті акцентували, що визнання «Меморіалу» «екстремістським» є образою основоположних цінностей людської гідності й свободи вираження думки. Його співзасновником був академік Андрій Сахаров. Основним завданням організації, що з'явилася 1989 року, було дослідження політичних репресій в СРСР. Тепер «Меморіал» має осередки в Німеччині, Казахстані, Італії, Чехії, Бельгії, Франції, Україні, які ведуть дослідницьку, правозахисну та просвітницьку роботу.

Путін також боїться, що «воєнкори» можуть створити в РФ прототип громадянського суспільства, стверджує американський Інститут вивчення війни. Там зазначили, що Олексій Земцов, адміністратор ультра націоналістичного ресурсу «Воевода вешаєт» і колишній пілот російського бойового гелікоптера, опублікував відео, у якому заявив, що якщо це відео є в інтернеті, то його «більше немає» і що «скористається своєю останньою офіцерською честю», тобто мав намір накласти на себе руки. Він повідомив, що відчуває цензуру з боку російського військового командування. Блогера переслідували за дискредитацію «російських військових».

Інший російський блогер, який зосереджується на питаннях російської авіації, відповів Земцову та заявив, що російське військово командування намагалося придушити інакомислення за допомогою репресивних методів, поширених у військовій справі.

УТРАТИЛИ ФАХІВЦІВ ЗАДАРМА

Зараз диктатору конче потрібна мобілізація, адже черговий російський наступ захлинувся. Російська армія входила у 2025 рік з ініціативою, чисельною

перевагою, фінансовим ресурсом і політичним розрахунком Кремля на швидкий обвал української оборони та нав'язування перемовин. Були сподівання на тиск на всіх напрямках, масу замість якості, виснаження України через фронт та удари по енергетиці. Цей сценарій провалився і став фундаментом для краху 2026-го.

Темпи просування російських військ у першому кварталі ц. р. впали приблизно вдвічі, порівнюючи з аналогічним періодом 2025-го, навіть з урахуванням локальних операцій на кшталт Курського напрямку. При цьому українська армія не лише стримала фронт, а й повернула собі частину територій.

Ключовий показник — баланс живої сили. У грудні 2025 року вперше російські втрати перевищили поповнення. У березні загальні втрати сягнули приблизно 35 тис. за місяць при поповненні 23—27 тис. За перший квартал 2026-го набір — трохи більше за 70 тис. І це при разових виплатах до 1,5 млн RUB і масовому адміністративному тиску на регіони.

Система не генерує достатньо людей уже навіть за гроші. Деградація набору зафіксована незалежними дослідженнями, зокрема аналітиком Янісом Ключе: падіння на 20 % рік до року. Спроба добрати 44 тис. студентів дала всього близько 2 тис. рекрутів. Примус через губернаторів, вербування через обман і залучення фізично непридатних — це не посилення армії, а її розкладання. Якість особового складу

обвалилася разом з кількістю. Утрати досвідчених бійців у «м'ясних штурмах» компенсувати нічим.

ПРОГРАШ У ТЕХНОЛОГІЯХ

Другий фактор — технологічний перелом. Україна не виграла «кількістю дронів», а виграла системою. Масштабування, швидке впровадження, пряма інтеграція з фронтом. Результат — до 8 млн FPV-дронів на рік і якісна зміна поля бою. Якщо раніше на одного солдата припадало три-чотири дрони, то тепер — вісім—десять. При цьому з'являються автономні системи з машинним зором, які не заглушити засобами радіоелектронної боротьби, їм не потрібне постійне управління. Наслідок — майже 80 % утрат російських штурмових груп ще до вступання в бій, на дистанції 10—15 км від передової. Паралельно знищується логістика. Не один склад — сотні. Не один великий удар — тисячі дрібних. Ефект накопичувальний: підрозділи втрачають техніку, боеприпаси, ремонтні бази ще до контакту зі супротивником.

Третій фактор — технологічна деградація РФ. Навіть у Кремлі визнають, що нові розробки не доходять до фронту через бюрократію, корупцію і страх відповідальності. Пріоритет — «перевірене», навіть якщо воно вже застаріло. У той час як Україна працює за моделлю швидкого тесту та масштабування, російська система блокує інновації.

Критичний удар — утрата оперативного зв'язку, зокрема через проблеми

зі Starlink. Раніше цикл «виявлення—удар» займав хвилини. Тепер — години. Це знищує координацію між піхотою і дронами. А штурми перетворюються на сліпі атаки.

СТРАТЕГІЇ НЕМАЄ

Четвертий фактор — відсутність стратегії. Формальна ціль — Слов'янськ і Краматорськ. Фактичні дії — розпорошення сил по всій лінії фронту, в т. ч. на другорядних напрямках. Це пряме порушення базових принципів військової науки — відсутність концентрації, резервів, проривних груп.

Армія діє за примітивною формулою — «атакувати всюди». Підрозділи стимулюють до просування будь-якою ціною, що руйнує координацію і веде до хаотичних атак. Результат — величезні втрати без оперативного ефекту.

П'ятий фактор — провал стратегічного тиску. Кампанія ударів по енергетиці України не досягла головної мети — падіння держави. Енергосистема витримала, військово виробництво зростає, логістика працює. Ракети не змогли зупинити війну.

Москва ще спроможна на локальні сплески — концентровані атаки на окремих ділянках. Але системно вже нездатна вести широкомасштабний наступ із результатом. Кожна нова атака буде дорожчою і менш ефективною. Кожен місяць — мінус у людях і техніці. Фінал очевидний: не швидкий колапс, а поступове, але невідворотне виснаження російської воєнної машини.

П Р Я М А М О В А

Віктор Ягун, директор Агенції з реформування сектору безпеки:

— Сергій Лавров, міністр закордонних справ РФ, зібрав різні процеси на Заході в одну картинку і назвав її «змовою проти Росії». Насправді ж ідеться про три паралельні реальності, які Кремль свідомо зливає в один нарратив. Перше — це спроба нав'язати тезу про «зраду домовленостей», хоча жодних публічно зафік-

сованих «алеських угод», які б обмежували США у стримуванні РФ чи підтримці України, не існує. Є перемовинний процес, політичні сигнали, але не більше. І коли Лавров каже «Вашингтон не відмовився від стримування», то фактично визнає головне: ніякої «великої угоди» за спиною України не було. Друге — європейці вперше за десятиліття серйозно готуються до сценарію, у якому США можуть зменшити

свою військову присутність. Та це не «новий блок проти Росії», а спроба не залишитися беззахисними. Третє — американська внутрішня дискусія. Так, у Вашингтоні розмовляють про нові формати безпеки, де Україна може бути не об'єктом, а суб'єктом. Але це лише ідея, а не оформлена політика. І саме тут Москва навмисно підмінює поняття: перетворює дискусію на «вже створюється військовий альянс».

РЕВЕРАНС У БІК МАДЯРА

«Дружба» відновлена, кредит розблокований

■ Ігор Голод

Брюссель, формальна столиця Європейського Союзу (ЄС), часто змушений ухвалювати не «ідеальне рішення», а мінімально конфліктний компроміс.

ЄВРОПА ОЧІКУЄ

Віктор Орбан, прем'єр-міністр Угорщини, який іще не звільнив місце для свого наступника Петра Мадяра, заявив, що через Брюссель (Бельгія) отримав сигнал від України про готовність відновити постачання нафти через трубогін «Дружба», якщо Будапешт зніме блокування кредиту ЄС. І додав, що після відновлення постачання Угорщина не перешкоджатиме затвердженню кредиту. На що Володимир Зеленський пообіцяв, що «Дружба» відновить свою роботу до кінця квітня ц. р.

Відтак Паула Пінью, речниця Європейської комісії (ЄК), нагадала, що ЄС очікує ремонту цього

Петер Мадяр

трубогону для відновлення транзиту російської нафти до Угорщини та Словаччини. «Президент України окреслив часові рамки та перспективу відновлення помпування нафти», — зауважила вона. А відповідаючи на запитання журналістів щодо готовності надати Україні кошти для ремонту нафтогону, заперечила: «Пропозиції, як і раніше, залишаються в силі».

Зеленський «окреслював часові рамки» завершення ремонту нафтопроводу вже тричі. 27 січня повідомив, що робота над альтернативним технічним рішенням наближається до завершення. «Ми очікуємо, що упродовж приблизно півтора місяця помпвальна станція в Бродах відновить технічну спроможність. Це забезпечить повне відновлення постачань, звісно, якщо не буде нових ударів Російською Федерацією (РФ), — зазначив він. — Попередні технічні оцінки вказують, що пошкоджений нафтовий резервуар відновити неможливо. Тож Україна розглядає побудову підземної інфраструктури зберігання».

17 березня пояснив, що пошкодження інфраструктури «Дружба» серйозні й повна зупинка роботи станції в Бродах не дозволяє підтримувати достатній тиск, аби забезпечувати безпечний транзит. А 19 квітня прозвучала вже третя обіцянка.

Антоніу Кошта, президент Європейської ради (ЄР), відреагував так: «Вітаємо зусилля та зобов'язання України відновити нафтогін «Дружба», зруйнований РФ, і вітаємо публічне зобов'язання

відновити його». На що український лідер сказав: «Якщо й надалі стоятиме питання європейського фінансування в обмін на можливість постачання нафти, то, коли відремонтуюмо «Друмбу», відповідальність щодо постачання буде за європейцями».

А реагуючи на заяву речниці ЄК, повторив сказане раніше: «Резервуари всі не будуть відремонтовані, це довгий процес, але питання про інше — чи спроможний він буде функціонувати?». «Важливо, щоб цей крок збігся з іншими діями членів ЄС, передусім Угорщини, щодо розблокування допомоги Україні», — наголосив український президент.

«ПІК АБСУРДУ»

Проте ні ЄК, ні Зеленський публічно не підтверджує готовності відновити постачання нафти в понеділок. Тим паче, що Петер Мадяр, новий глава угорського уряду, та Жолт Гернаді, керівник угорського нафтового гіганта MOL, наміряються відвідати РФ для обговорення питань постачання нафти. «Недостатньо просто запустити трубогін. Потрібно ще й нафту туди залити», — пояснив майбутній прем'єр.

Тим часом не всі будуть раді відновленню транзиту українськими теренами російської нафти до Словаччини й Угорщини. Коли Урсула фон дер Ляєн, президент ЄК, переконувала, що ЄС допоможе Україні відремонтувати «Друмбу», Ріхардс Колс, євродепутат від Латвії, висловився щодо цього наміру так: «Пік абсурду ЄС. Ми готуємося ремонтувати трубогін, який сама ж Росія підірвала, щоб відновити постачання російської нафти, від якої ми нібито відмовляємося, — для Угорщини, яка блокує 90 млрд EUR допомоги Україні, яку фінансуємо без Угорщини».

«Якщо це не буде оплачено із заморожених російських активів — як це має бути й морально, і юридично — це вже за межами здорового глузду, — обу-

рився він. — Ми субсидуємо агресора замість того, щоб змусити його платити за власні руйнування. Якийсь клінічний мазохізм — співучасть у власному економічному самогубстві та задушенні України».

Із ним погодився Віктор Шлінчак, голова правління Інституту світової політики: «Це справді виглядає повним божевіллям. Європа хоче платити за ремонт «Дружби», яку знищив агресор, щоб знову купувати в РФ ресурс, від якого на словах сама ж відмовляється. І робить це так «делікатно», щоб, не дай Боже, не образити тих, хто паралельно блокує допомогу Україні».

А Володимир Омельченко, директор енергетичних програм аналітичного Центру Разумкова, підкреслив: «За чотири роки широкомасштабної агресії російський воєнний бюджет і російські нафтові компанії заробили понад 20 млрд EUR завдяки нашій державній компанії «Укртранснафта», що надавала їм послуги з транзиту нафтогону «Дружба». І цей маршрут є найприбутковішим для російських нафтовиків і життєво необхідним для РФ, щоб фінансувати війну».

«Зацікавленими у збереженні транзиту російської нафти нафтогону «Дружба» могли бути деякі власники великих українських мереж автозаправних станцій, що отримували додаткову маржу, — відмітив він. — Проте Україні в жодному разі не можна відновлювати постачання нафти через «Друмбу». Бо таким чином даємо заробляти ворогу. Фактично ми вже дали змогу росіянам заробити €20 млрд під час війни. Є ст. 276 Угоди про асоціацію України з ЄС, яка передбачає, що в разі форс-мажору Україна має право припинити транзит енергоресурсів. Війна і є таким форс-мажором».

ВИНЯТОК СТАВ КОМПРОМІСОМ

Однак відмова від транзиту російської нафти втягнула б Україну в конфлікт із ЄС, який навіть після ембарго залишив виняток для трубогінного чорного золота. Чому? По-перше, Угорщина і Словаччина не мають морських нафто-терміналів, що ускладнює диверсифікацію постачання нафти. По-друге, їхні нафтопереробні заводи налаштовані під російську нафту Urals і не можуть швидко

перейти на альтернативні сорти без значних інвестицій і часу.

По-третє, додавання трубогінної нафти до повного ембарго призвело б до блокування цього рішення з боку Будапешта і Братислави. Тож виняток став компромісом для збереження єдності санкційної політики ЄС. По-четверте, складні відносини ЄК з Угорщиною теж відіграють роль. Регулярне використання права вето як інструменту політичного торгу змушує Брюссель враховувати цей фактор у чутливих рішеннях.

У ЄС рішення ухвалюють одногосно. Це означає, що навіть одна країна може заблокувати його. Тому Брюссель часто змушений формулювати не «ідеальне рішення», а мінімально конфліктний компроміс. У багатьох ключових питаннях (санкції, фінансова допомога Україні) потрібен консенсус. А Будапешт уже не раз використовував право вето як інструмент торгу.

Проте це може змінитися. Петер Мадяр уже заявив, що не блокуватиме кредит ЄС для України в сумі 90 млрд EUR. За його словами, рішення про кредит було затверджене на рівні ЄР ще в грудні 2025-го й Будапешт уже тоді проголосував за те, що не братиме участі в цьому механізмі. Він уточнив, що разом з Угорщиною у фінансуванні не беруть участі Чехія та Словаччина, тому сам кредит цих країн не стосується.

Політик додав, що не бачить підстав для повторного обговорення цього питання, оскільки воно вже вирішене. Він також підтвердив, що підтримує позицію про відмову Угорщини від участі в кредиті, пояснивши це складною фінансовою ситуацією в країні та необхідністю повернення коштів ЄС. «Ми не можемо брати на себе більше позик», — наголосив майбутній глава угорського уряду. А також пообіцяв, що його країна знову буде надійним партнером ЄС і НАТО.

Минулого тижня нафта знову пішла по «Дружбі» в бік Угорщини й Словаччини. Відтак розблокували й пакет підтримки для України обсягом 90 млрд EUR на два роки. Ці кошти витратять на посилення оборони України, економічну стійкість і виконання соціальних зобов'язань перед громадянами. Перший транш очікується у травні—червні ц. р.

■ Євген Клен

Розв'язання житлового питання є важливою передумовою економічного відновлення України. «Масштабування програми «ЄОселя» — це не лише дах над головою для сотень тисяч людей, а й прямий шлях до відновлення нашої економіки», — заявив Кирило Буданов, глава Офісу президента України.

ФУНДАМЕНТ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

Він наголосив, що власне житло для українців — це значно більше, ніж просто квадратні метри, адже це насамперед надія та фундамент особистої безпеки. А також визнав, що попри позитивні результати програми її масштаб наразі не відповідає реальним потребам. Завдяки «ЄОселі» житло отримало понад 24 тис. родин, однак цього недостатньо з огляду на кількість внутрішньо переміщених осіб і громадян, які виїхали за кордон через війну.

Відтак громадська організація «Захист держави» публічно звернулася до українського уряду, щоб той забезпечив фінансування, прозорі механізми та відповідальність на всіх рівнях. Війна триває, і держава має виконувати свої зобов'язання перед тими, хто постраждав найбільше. Ідеться про програму забезпечення житлом переселенців з окупованих територій, зокрема, ветеранів, воїнів і людей з інвалідністю внаслідок війни. На жаль, система не працює так, як мала б. Із 25 тис. заявок позитивно розглянули лише близько 800. На 2026 рік виділено менше як чверть необхідного фінансування. На місцях бракує комісій, чітких правил і відповідальних рішень. А тисячі людей, які втратили дім і віддали здоров'я за Україну, не можуть чекати роками.

Тож Міністерство розвитку громад і територій України оголосило про старт на Київщині, Івано-Франківщині та Полтавщині проекту, за яким внутрішньо переміщеним особам (ВПО) передадуть квартири без власників. Мова про житло, яке давно не заселене й не має спадкоємців. У перспективі ця програма охопить усю країну.

Уряд уже виділив додаткові 7,7 млрд грн на житлові програми для ВПО

ЄОСЕЛЯ!

Війна в Україні триває, але відбудова не забариться

з окупованих територій. 6,6 млрд грн спрямували на платформу «єВідновлення», що має забезпечити житлом більше ніж 3,3 тис. родин зі статусом учасника бойових дій або інвалідністю через війну. Ще 1,1 млрд грн витратять на будівництво орендного житла для маріупольців, які втратили домівки. Ця програма охопить понад 500 сімей.

ЗУСТРІЧ У ШВЕЙЦАРІЇ

Своєю чергою Рустем Умеров, секретар Ради національної безпеки й оборони України, повідомив, що на нещодавніх перемовинах у Женеві (Швейцарія) українська сторона разом із представниками США обговорили питання післявоєнного відновлення України. За його словами, окремий акцент сторони зробили на економічному блоці та довготривалих механізмах підтримки. Економічна команда українського уряду й американські партнери предметно опрацювали документ щодо відновлення України. Київ сподівається залучити для відбудови країни близько 800 млрд USD державних і приватних коштів протягом наступних десяти років.

А Володимир Зеленський визначив напрями, які потрібно глибше опрацювати в угоді зі США щодо повоєнної відбудови. Він також висловив вдячність представникам президента Сполучених Штатів за конструктивні перемовини. Зустріч відбулася, незважаючи на глухий кут у перемовинах із Російською Федерацією (РФ).

Відбудова України після руйнувань, завданих російськими атаками та бойовими діями на передовій, стала важливим елементом ширших перемовин за посередництва США щодо припинення війни, яка триває вже п'ятий рік. Водночас Вашингтон тисне на Київ, аби забезпечити мир у найбільшому конфлікті у Європі від часів Другої

світової війни. Однак РФ і Україна залишаються на різних позиціях.

ПЕРША ІНВЕСТИЦІЯ

А на засіданні управлінської ради Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови затвердили першу інвестицію фонду в українську технологічну компанію Sine Engineering. Про це поінформувала Юлія Свириденко, прем'єр-міністр України. Вона додала, що ця компанія працює у сфері зв'язку та навігації, а її компоненти вже використовують більш ніж 150 українських виробників безпілотних літальних апаратів і перехоплювачів дронів.

За менше ніж рік із моменту підписання двосторонньої угоди фонд отримав на розгляд понад 200 заявок. Більше як половина з них — від українських компаній. Найбільше пропозицій надійшло в енергетичному секторі, ключовому для відновлення України. Також серед пріоритетів є виробництво продукції подвійного призначення, інфраструктура та критичні мінерали.

Глава українського уряду подякувала Скотту Бессенту, міністру фінансів США, за лідерство у забезпеченні роботи фонду, а також Коннору Коулмену, головному інвестиційному директору DFC, Джонатану Грінстайну, заступнику міністра фінансів США з міжнародних фінансів, і всій американській делегації, що приїхала до Києва попри обстріли. Окрему подяку прем'єр висловила Джулі Девіс, тимчасовому повіреному у справах США в Україні, за координацію співпраці.

ПАКЕТ ПРОЦВІТАННЯ

Тим часом Урсула фон дер Ляєн, президент Європейської комісії (ЄК), заявила, що робота над Пакетом процвітання для України вже майже завершена. За її словами, прогрес у перемовинах щодо гарантій безпеки, які об-

говорювали, зокрема, під час Паризької зустрічі в січні ц. р., є хорошим, і тепер у Європейському Союзі (ЄС) очікують на реакцію РФ.

Крім того, глава ЄК вказала, що угода між Україною та США щодо єдиної, об'єднаної системи процвітання також близька до досягнення. Вона припустила, що посилити процвітання України можна буде одразу ж після досягнення припинення вогню або миру.

Президент Єврокомісії уточнила, що йдеться про єдиний документ, що відображає колективне бачення українців, американців та Європи щодо повоєнного майбутнього України. За її інформацією, пакет ґрунтується на оцінці потреб, яку провів Світовий банк (СБ), і зосередився навколо п'яти ключових стовпів.

Перший передбачає підвищення продуктивності завдяки реформам, сприятливим для бізнесу, та посиленню конкуренції на ринку. Другий — прискорення інтеграції України до єдиного ринку ЄС через зміни в ключових секторах економіки. Третій стосується значного збільшення інвестицій. Фон дер Ляєн нагадала, що інвестиційна рамка для України, яка є частиною Українського фонду ЄС, уже діє.

Четвертий — посилення координації донорів, адже для відбудови потрібні не лише державні кошти, а й приватні інвестиції. У цьому контексті вона згадала Платформу донорів для України, яка об'єднує країни G7, ЄК та інших партнерів. П'ятий стовп, за словами президента ЄК, охоплює фундаментальні реформи: зміцнення верховенства права, активізацію антикорупційних зусиль та модернізацію державного управління.

Урсула фон дер Ляєн назвала рамкову програму процвітання «важливою віхою» та підкреслила, що ЄС уже «майже завершив роботу», готуючи майбутнє України як сучасної суверенної та вільної держави. Окремо вона звернула увагу, що на тлі посилення

російських ударів Євросоюз продовжує нарощувати підтримку України. Зокрема, ЄС відправив 447 аварійних генераторів для відновлення електропостачання лікарень, укриттів і критично важливих служб.

ДОВГОТРИВАЛИЙ ПЛАН

Нині Київ разом із партнерами погоджує довготривалий план відбудови й економічного зростання. Про це розповів Олексій Соболєв, міністр економіки України. Він відзначив, що українська сторона разом із партнерами зі США та СБ опрацювала питання обсягів капіталу, необхідних для відбудови України та суттєвого нарощування економічного розвитку, щоб країна була самодостатньою і люди туди поверталися.

За даними урядовця, наразі обговорюється, що близько 500 млрд USD має надійти насамперед із публічних джерел у вигляді грантів і концесійних позик. «Тобто це й те, що доведеться повертати, і те, що повертати не потрібно. Ми домовилися детально опрацювати, які джерела вже видимі, які додаткові зобов'язання можемо отримати і скільки може профінансувати приватний сектор, — деталізував міністр. — Але приватний сектор приходить після того, як є безпекова рамка і макрофінансова стабільність. Хочу також додати, що в розмовах і зі Сполученими Штатами, і з європейцями немає жодних протиріч про те, що наша євроінтеграція — це головний каталізатор і головна база для цього економічного процвітання».

Значну роль у найближчі роки як хаб для інвестицій у відбудову України, що вже почалася й оцінюється у близько 588 млрд USD, відіграє Монако, відзначив Олександр Каракіні, почесний консул України в князівстві, який обіймає цю посаду із січня ц. р. «Моє послання до міжнародної спільноти інвесторів Монако просте та зрозуміле: підтримка України сьогодні означає поєднання фінансових показників, етичної відповідальності й довготривалого європейського стратегічного бачення. Відбудова вже розпочалася. Питання не в тому, чи інвестувати в Україну, а в тому, чи бути серед тих, хто допомагав формувати її майбутнє», — стверджував він.

ЗЕ-ТУРНЕ ЄВРОПОЮ

Про що домовився український президент

■ Мирослава Бзікадзе

Уберезні-квітні ц. р. Володимир Зеленський провів активні дипломатичні заходи, спрямовані на Азійський регіон. А минулого тижня навідався до деяких країн Європи.

ЛІДЕР ПІДТРИМКИ

Свій вояж розпочав із Федеративної Республіки Німеччина (ФРН). Там зустрівся з канцлером Фрідріхом Мерцом і підписав угоду про співпрацю в галузі оборони. «Міжурядові консультації відбулися вперше за більш ніж 20 років. Наші відносини вже на рівні справжнього стратегічного партнерства. І відновлення консультацій допоможе рухатися ще швидше. Загалом угода розширює військову співпрацю між двома країнами, причому Берлін обіцяє додаткову підтримку в ключових сферах, у т. ч. протиповітряній обороні (ППО), зброї далекого радіуса дії, безпілотних літальних апаратах (БПЛА) та боеприпасах», — похизувався Зеленський.

«Зараз, як ніколи раніше, ми хочемо вчитися один в одного», — додав Мерц. Він також зазначив, що обидві сторони домовилися про численні напрями співпраці, у т. ч. спільне виробництво БПЛА. Угода містить і меморандум про взаєморозуміння між міністерствами оборони двох країн щодо електронного обміну військовими даними. Український лідер повідомив, що підписали кілька додаткових угод про співпрацю: «Іх загалом десять. У ключових сферах. ФРН є явним лідером у підтримці України та наших зусиль щодо захисту життів».

Україна уклала з Берліном масштабний оборонний контракт, що передбачає двосторонню дронову співпрацю. Загалом підписано три ключові угоди: посилення ППО — ФРН профінансує контракт на кількасот ракет для Patriot і 36 пускових установок IRIS-T; інвестиції в сумі 300 млн EUR у далекобійні можливості; спільне виробництво mid-strike дронів зі застосуванням штучного інтелекту. І спершу 5 тис. БПЛА для сил оборони.

Окрему увагу у виступі Зеленський звернув на тих українців, які під час війни виїхали за кордон, зокрема до Німеччини. За його словами, Збройні сили Украї-

ни (ЗСУ) хотіли б, аби такі люди повернулися, бо це «питання справедливості».

«У нас люди, воїни на фронті, їм потрібні ротації. Вони ж хоч і залізні, як кажуть, українські воїни, але ж, давайте чесно: у них є сім'ї, вони захищають свій дім і не тільки — всю державу, але відповідальність має нести кожна людина, яка є громадянином України, що має сили для цього, конституційний обов'язок і мобілізаційний вік», — заявив президент.

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО

Після перемовин у Берліні Зеленський вирушив до Осло, столиці Норвегії. Там провів зустріч із кронпринцом Гоконом. Глава української держави подякував Норвегії, уряду й усім людям за підтримку, зокрема за виділення 9 млрд EUR допомоги на цей рік. Також поінформував про постійні російські удари та ситуацію на фронті.

Президент відзначив, що Україна й Норвегія розбудовують стратегічне партнерство у сфері безпеки й оборони. Зокрема, під час візиту Зеленський і прем'єр-міністр Йонас Гар Стере підписали відповідну декларацію, що водночас є початком роботи над Drone Deal. Гість акцентував на тому, що Київ хоче розбудувати довготривале взаємовигідне партнерство, яке зміцнить оборонний потенціал і України, і Норвегії.

Того ж дня Зеленський зустрівся зі Серджо Маттарелло, президентом Італії. Висловив вдячність за незмінну принципову позицію щодо підтримки Італією України й українців. Натомість Маттарелла запевнив, що позиція його країни незмінна й підтримка України триватиме.

Український лідер виразив окрему подяку за допомогу українському енергетичному сектору протягом цієї складної зими. Президенти обговорили подальші дії, необхідні для енергетичної стійкості України.

Торкнулися і безпекової ситуації в Україні та світі за-

Фрідріх Мерц указує шлях Володимир Зеленському

галом, не обійшли увагою і події на Близькому Сході та в регіоні Перської затоки. Зеленський відмітив, що припинення вогню в регіоні є важливим сигналом деескалації та відкриває можливості для дипломатичних рішень. А Київ давно наголошує: такий самий підхід має бути застосований і для закінчення російської агресії.

Зеленський розповів про домовленості України та країн регіону щодо безпекової співпраці та підкреслив, що важливо розбудувати спільну систему захисту й у Європі. Він поінформував про домовленість із Джорджею Мелоні, головою Ради міністрів Італії, опрацювати деталі Drone Deal між двома країнами. Окрема увага — можливостям посилити роботу української ППО. Гість розкавав про потреби в додаткових системах і ракетах до них.

Розмовляли також про розблокування рішення щодо фінансового пакета для України на 90 млрд EUR, 20-го пакета санкцій проти Російської Федерації (РФ), не оминули й перемовних кластерів про вступ України до Європейського Союзу.

СТАНЕ ДРУГИМ «ГЕНІЧЕСЬКОМ»

Наступного дня Зеленський перебував у Нідер-

ландах. Там зустрівся з королем Віллемом-Александром. Український лідер подякував Його Величності за особисту підтримку України й усього українського народу впродовж більш як чотирьох років боротьби проти повномасштабної російської агресії. А також зазначив, що в ніч на 16 квітня РФ знову завдала жорстокого масованого удару по Україні, унаслідок якого загинули люди в Одесі, Києві та Дніпрі, понад сто людей постраждало в різних регіонах країни. Президент наголосив, що важливо продовжувати підтримку України всіма можливими способами й докласти всіх зусиль, щоб зупинити вбивства і досягти достойного миру.

Крім того, Володимир Зеленський провів зустріч з українськими військовими, які відбувають вишкіл на протимінному кораблі класу Alkmaar, і вручив їм нагороди. Нідерланди повністю підготують екіпаж і в червні ц. р. передадуть корабель Україні. «Він отримує назву «Генічеськ» — на честь нашого корабля, утраченого під час виконання бойового завдання в червні 2022 року біля Кінбурнської коси», — указав глава держави. І уточнив, що це буде п'ятий корабель у майбутньому протимінному флоту України та другий від Нідерландів.

Також Нідерланди підписали з Україною угоду про партнерство й інвестують 248 млн EUR у виробництво БПЛА.

А ще президент України під час візиту до Нідерландів отримав міжнародну премію «Чотири свободи», якою цього року відзначили його та український народ. Церемонія вручення нагороди відбулась у Мідделбурзі. На нагородженні також були присутні король Віллем-Александр, принцеса Беатрікс і прем'єр-міністр Роб Еттен.

«З моменту широкомасштабного російського вторгнення 2022-го президент Зеленський та український народ невпинно борються за свою свободу та незалежність. Ця нагорода виражає глибоке захоплення та визнання мужності, наполегливості та величезної стійкості всіх людей в Україні, які продовжують боротися за справедливість, свободу та демократію. Це боротьба, яка стосується всіх нас», — ідеться в повідомленні організаторів події.

У своїй промові під час отримання нагороди український лідер розповів про невпинні російські атаки та подякував Нідерландам за підтримку. На прохання Зеленського присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять полеглих українців.

ДО СЛОВА

А у Львові президент зустрівся із королем Швеції Карлом XVI Густавом, який приїхав до України вдруге за час після відновлення незалежності й уперше від початку російської агресії. Разом із Його Величністю приїхала й урядова делегація. Глава української держави подякував високому гостю за візит до України та підтримку від самого початку повномасштабного російського вторгнення. «Швеція є одним із п'ятьох найбільших

донаторів щодо підтримки ЗСУ, підтримки українців. І тільки на цей рік Швеція акцентувала допомогу в сумі 4 млрд EUR. Це має дуже велике значення для нас», — запевнив президент. Монарх своє чергою, наголосив, що Україна надто важлива для Європи і підтримка українців серед шведського суспільства дуже потужна. А Зеленський підкреслив, що Україна готова поділитися зі Швецією своїм досвідом і

технологіями та розширити співпрацю в оборонно-промисловій сфері. Обговорили й продовження підтримки в гуманітарній сфері, енергетиці. Зеленський висловив вдячність її Величності королеві Сільвії за сприяння гуманітарним програмам через фонд Childhood Foundation, зокрема, ініціативі Bring Kids Back UA та програмі Олени Зеленської, першої леді України, щодо реформи шкільного харчування.

ПЕНТАГОН ПРОСИТЬ ДОПОМОГИ В ЦИВІЛЬНИХ

■ Wall Street Journal

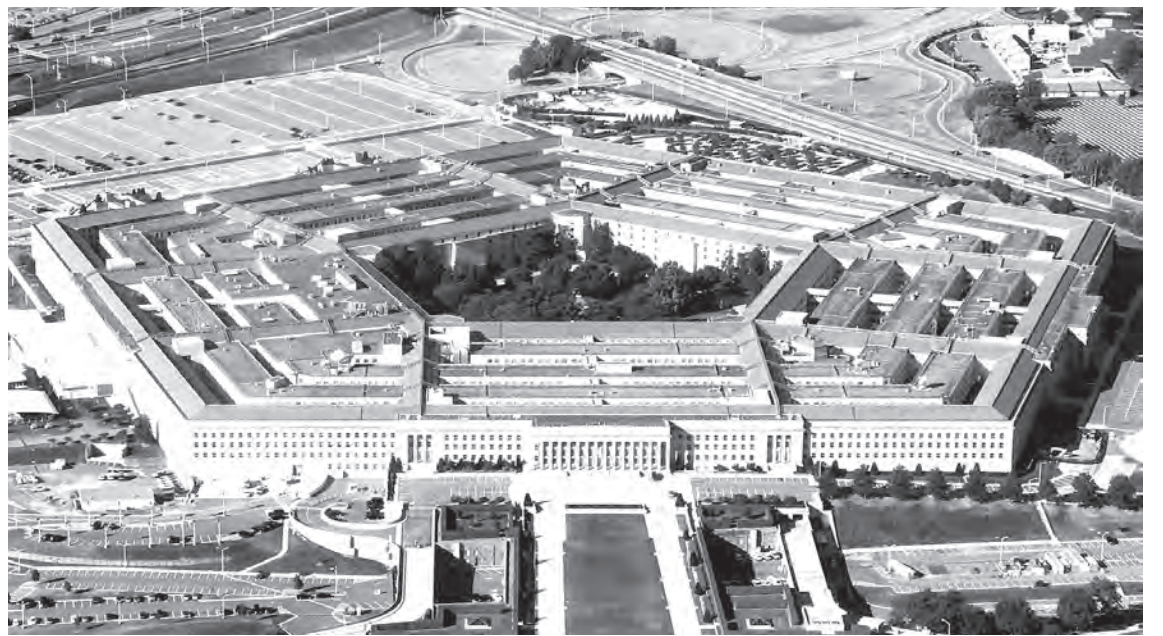
За даними The Wall Street Journal, адміністрація президента Сполучених Штатів і Пентагон прагнуть, щоб виробники автомобілів та інші американські підприємства відігравали вагомійшу роль у нарощуванні виготовлення озброєння, що нагадує практику, яку застосовували в часи Другої світової війни.

За словами осіб, обізнаних із перебігом обговорень, чиновники з питань оборони провели перемовини щодо виробництва озброєння та іншого військового забезпечення з Мері Барра, яка очолює General Motors, і Джимом Ферлі, керівником Ford Motor, представниками GE Aerospace та Oshkosh.

Видання зазначає, що Пентагон зацікавлений у залученні цих компаній для використання їхнього персоналу та виробничих потужностей з метою збільшення виробництва боєприпасів та іншого обладнання, оскільки війни в Україні та Ірані вичерпують запаси. За інформацією джерел WSJ, перемовини

мали попередній характер і охоплювали широке коло питань. Представники Міністерства війни США вказали, що американські виробники можуть знадобитися в оборонному секторі, та поцікавилися, чи зможуть ці компанії швидко переорієнтуватися на оборонне виробництво. «Ми прагнемо швидко розширити оборонну промислову базу, використовуючи всі доступні комерційні рішення і технології, щоб забезпечити нашим військовим вирішальну перевагу», — заявив представник Пентагона.

Газета додає, що ці обговорення є останніми в рамках зусиль адміністрації, спрямованих на пере-

ведення військового виробництва в те, що міністр війни Піт Геґсет назвав «воєнним режимом».

За даними джерел видання, перемовини розпочалися ще до війни в Ірані. Навантаження, яке конфлікт створює на запаси боєприпасів США, є ще одним свідченням того, що американським військовим потрібно більше комерційних партнерів для швидкого збільшення поставок боєприпасів і тактичного обладнання, як-от ракети і технології протидії дронам.

Під час перемовин із керівниками американських виробничих компаній представники оборонного відомства позиціонували посилення виробництва зброї як питання національної безпеки. За словами обізнаних осіб, чиновники запитували, чи можуть компанії допомогти, оскільки Пентагон прагне зміцнити вітчизняні виробничі потужності. Чиновники також попросили керівників визначити перешкоди для прийняття додаткових оборонних замовлень, від вимог до заводів щодо кон-

трактів у процесі тендера. Білий дім і Пентагон вельми стурбувалися виробничими потужностями США у сфері озброєння після того, як Вашингтон і його союзники з НАТО взялися передавати великі партії зброї Україні після повномасштабного вторгнення туди Російської Федерації (РФ) 2022 року. Нещодавній запит Пентагона на бюджет у 1,5 трлн USD, що стане найбільшим бюджетом відомства у сучасній історії, передбачає значні інвестиції у виробництво боєприпасів і дронів.

■ Bloomberg

Постачання російського природного газу до КНР відбуватиметься зі значними знижками, порівнюючи з європейським ринком, щонайменше до 2029 року, повідомляє Bloomberg.

Ціновий розрив між експортом до Китаю і Туреччини й на доступні європейські ринки зберігається на

РФ віддає газ майже за безцінь

значному рівні. Та вартість газу для КНР може бути на десятки відсотків нижчою, ніж для європейських покупців.

За даними агенції, у попередніх прогнозах цінова різниця становила приблизно від 27% до 38% на користь Китаю. В окремих розрахунках також згадувалися сценарії, за яких ціна для КНР могла бути майже

вдвічі нижчою за ціну для країн Європи. Така цінова структура відображає тривалу переорієнтацію російських енергетичних потоків на азійський напрямок на тлі скорочення доступу до європейського ринку після початку війни проти України. Проте збільшення постачання до КНР не цілком компенсує втрати європейського ринку.

Супутник КНР використали проти об'єктів США

■ Financial Times

Іран використовував китайський розвідувальний супутник для стеження за американськими базами, і робив це ще до ракетних і дронних атак на них. Про це пише Financial Times.

Апарат називається ТEE-01В. Його збудувала і запустила китайська компанія Earth Eye Co. Наприкінці 2024 року супутник придбали Повітряно-космічні сили Корпусу вартової Ісламської революції (КВІР).

Іранське командування відправило його для мо-

ніторингу ключових об'єктів США в регіоні. Знімки, зроблені в березні ц. р., фіксували об'єкти до й після ударів безпілотних літальних апаратів і ракет: авіабазу Принца Султана в Саудівській Аравії; авіабазу Мувафак-Салті в

Йорданії; об'єкти поблизу військово-морської бази П'ятого флоту США в Манамі (Бахрейн) і летовище Ербіль в Іраку.

Разом зі супутником КВІР здобув доступ до комерційних наземних станцій, якими керує пекінська компанія Emrosat — постачальник послуг супутникового управління та передачі даних. Її мережа охоплює Азію, Латинську Америку й інші регіони. Білий дім, ЦРУ, Пентагон, Державний департамент, Міністерство оборони КНР, а також компанії Earth Eye Co та Emrosat на запити журналістів про коментарі не відповіли.

Індія начхала на Трампа

■ Reuters

До Індії прибула партія скрапленого природного газу (СПГ) із підсанкційного російського заводу «Портовая» на Балтійському морі, інформує Reuters.

Це була перша така поставка до Індії з того часу, як торік Дональд Трамп оголосив, що Нарендра Моді, глава індійського уряду, запевнив його, що Індія припинить купувати російські енергоносії.

Проте Нью-Делі ніколи публічно не підтверджувало жодних таких зобов'язань і відзначало, що рішення щодо закупівель ґрунтуються на ціні, безпеці перевезень та інтересах споживачів. Водночас Індія, як один із найбільших імпортерів енергоносіїв у світі, зараз дуже вразлива до перебоїв у постачанні та зростання цін, спричинених війною на Близькому Сході й пов'язаним із нею закриттям Ормузької протоки.

Невеликий завод у Портовій, виробнича потужність якого становить

1,5 млн т СПГ на рік, розпочав роботу у вересні 2022-го. Експорт зі заводу зупинився через додаткові санкції у зв'язку з війною проти України, які були запроваджені в січні 2025 року з метою обмеження здатності РФ виробляти та експортувати СПГ і зменшення її прибутків від цієї торгівлі. Дотепер Росія постачала СПГ, попри санкції, до китайського порту Бейхай зі заводу «Портовая», а також зі свого заводу «Арктик СПГ-2».

Напередодні російський енергетичний гігант «Газпром» доправив до Китайської Народної Республіки (КНР) другий після запровадження санкцій вантаж СПГ зі заводу «Портовая». «Тепер відкривається другий ринок для російського СПГ, на який накладені санкції США, оскільки всі попередні партії з російських терміналів, на які накладені санкції, надходили до китайського міста Бейхай», — відмітив Мартін Сеньйор, керівник відділу ціноутворення на СПГ у галузевому виданні Argus.

КИТАЙСЬКИЙ СИНДРОМ

Перед США постали проблеми протистояння з КНР і погіршення стосунків зі союзниками

■ Петро Йосип

Очікується, що президент США наступного місяця відвідає Китайську Народну Республіку (КНР) у межах важливого саміту, який відбуватиметься на тлі кількох криз і стратегічних викликів.

Раніше Дональд Трамп пригрозив Пекіну негайним запровадженням 50-відсоткових мит у разі постачання зброї Ірану. У відповідь Го Цзякунь, речник Міністерства закордонних справ КНР, заявив, що повідомлення про такі постачання є вигадками, і попередив, що будь-які подібні дії з боку американської адміністрації отримають адекватну відповідь.

БОРОГ ЧИ СУПЕРНИК?

Проте американська розвідка зафіксувала наміри КНР передати Ірану сучасні радарні системи та засоби протиповітряної оборони (ППО).

Через кілька днів після старту війни Сполучених Штатів та Ізраїлю проти Ірану американська розвідка виявила ознаки того, що конфлікт може вийти за межі безпосередньої зони бойових дій. Причиною цього стало прагнення Російської Федерації (РФ) та КНР підтримати іранський режим і таким чином послабити дії Вашингтона й Тель-Авіва.

Фахівці Розвідувального управління Міністерства війни США, яке займається військовою розвідкою Пентагона, дійшли висновку, що Пекін розглядає можливість передати Тегерану сучасні радарні системи. Крім того, підтвердили й те, що РФ передавала Ірану розвіддані щодо розташування американських сил на Близькому Сході.

За словами американських чиновників, Китай розглядав варіант постачання Ірану радарів Х-діапазону. Такі системи могли б суттєво посилити здатність Тегерана виявляти та відстежувати цілі, а також підвищити захист його ППО від сучасних атак.

Водночас Financial Times із посиланням на витік іранських військових документів написала, що Корпус вартових Ісламської революції (КВІР) ви-

користувався розвідувальним супутником, який таємно придбав у китайської компанії Earth Eye Co, для наведення ударів по американських базах на Близькому Сході. Двоє посадовців повідомили, що Іран і раніше користувався супутниковими знімками, отриманими від КНР, зокрема, під час теперішнього конфлікту за участю Ізраїлю та американських сил.

У грудневому звіті Пентагона 2025-го щодо військової активності КНР зазначалося, що станом на 2024 рік китайські приватні супутникові компанії мали ділові контакти з КВІР. За словами двох американських чиновників, розвідка також установила, що Пекін розглядав варіант передачі Тегерану систем ППО — імовірно, через треті країни, щоб замаскувати свою безпосередню участь. Розвідувальна спільнота дійшла висновку, що КНР готує для цього переносні зенітно-ракетні комплекси MANPADS.

Марк Ворнер, сенатор-демократ від Вірджинії, який обіймає посаду заступника голови сенатського комітету з розвідки, назвав такі повідомлення «значущими». «Вони намагаються все приховати. Китай каже, що це їхній приватний сектор. Але ми всі знаємо, що справжнього приватного сектору в КНР не існує. Кожна китайська компанія передусім має бути лояльною до Комуністичної партії», — констатував він.

А Піт Герсет, міністр війни США, коментуючи згадані розвідувальні оцінки, відмітив: «Президент Трамп має дуже тісні й прямі стосунки з президентом Сі, вони це обговорювали й Китай запевнив нас, що цього не станеться».

УДАР ПО ІМІДЖУ США

Та іранська кампанія вже завдає шкоди впливу США в усьому світі й загрожує відносини з іншими

країнами. Politico вважає, що наслідки можуть виявитися вкрай сумними, адже КНР не втрачає можливості скористатися ситуацією. Від Бангладеш до Словенії нормування палива паралізувало транспорт, викликавши невдоволення лідерів, змушених долати наслідки війни, якої вони не хотіли. У країнах з мусульманською більшістю етери заповнені антиамериканською риторикою, часто з мовчазної згоди урядів. Навіть союзники Америки по НАТО обмежили свою допомогу Сполученим Штатам, причому деякі наголошують, що Білий дім не консультувався з ними перед початком бойових дій проти Ірану.

Газета відзначила, що війна прискорює розрив США з більшою частиною планети з того часу, як Трамп повернувся і став хаотично застосовувати економічну та військову міць, у т. ч. запровадження мит. «Багато хто ситий по горло тим, наскільки хаотичною була ця війна, і наляканий потенційним економічним ударом, хоча я не бачив жодних великих протестів у відповідь, — сказав один дипломат журналістам видання. — Якщо наступним президентом стане хтось виважений, імідж Сполучених Штатів може покращитися, але перед політиками це ставить складні довготривалі питання щодо альянсу: як далеко ми можемо зійти в лояльності до США і що нам робити, якщо не зможемо на них розраховувати».

Черговою ознакою дистанціювання іноземних держав стала заява Марка Карні, прем'єр-міністра Канади. Він назвав економічні зв'язки своєї країни зі Сполученими Штатами слабкістю, яку необхідно

виправити. «Ми повинні дбати про себе самі, тому що не можемо покладатися на одного іноземного партнера, — наголосив він. — Ми не можемо контролювати дестабілізацію з боку сусідів. І не можемо ставити наше майбутнє на надію, що це раптово припиниться».

Деякі колишні офіційні особи пояснили, що постійні вагання Трампа щодо його цілей в Ірані не вселяють довіри. «Союзники не знають, у що вірити, супротивники не знають, чого боятися, — стверджував Томас Райт, колишній службовець Ради національної безпеки в адміністрації президента Байдена. — Довготривалий прогноз не є остаточним. Але питання в тому, що зроблять КНР, РФ, Північна Корея та Іран у найближчі два роки й дев'ять місяців, якщо цей дрейф триватиме».

У відповідь Анна Келлі, пресекретар Білого дому, вказала, що підхід Трампа «Америка понад усе» привів до краху торговельних угод, розширення партнерства у боротьбі з наркотрафіком і збільшення оборонних витрат союзників.

ВИЧЕРПУВАННЯ ЗАСОБІВ

Зі свого боку CNN із посиланням на власні джерела поінформував, що в разі виникнення нового воєнного конфлікту за участю США або втручання Вашингтона в уже чинне протистояння американські військові можуть відчути нестачу боєприпасів. Згідно з внутрішнім документом Пентагона, найвразливішою категорією є ракетне озброєння.

Ці висновки збігаються з аналізом Центру страте-

гічних і міжнародних досліджень. За його даними, лише за сім тижнів американські сили витратили щонайменше 45 % запасів високоточних ударних ракет. Крім того, використали щонайменше половину ракет THAAD, призначених для перехоплення балістичних цілей, і майже 50 % ракет-перехоплювачів для Patriot.

У документах також ідеться про втрату приблизно 30 % загального запасу ракет Tomahawk. Зафіксували скорочення більш ніж на 20 % запасів далекобійних ракет класу «повітря—земля», і близько 20 % ракет SM-3 і SM-6.

А втім, наявних ресурсів, за оцінками аналітиків, уже вистачить для тривалого протистояння з Іраном. «Але кількість критично важливих боєприпасів, що залишаються в арсеналах США, не є достатньою для протистояння майже такому ж рівному супротивнику, як КНР», — переконані експерти.

«Високі витрати боєприпасів створили вікно підвищеної вразливості в західній частині Тихого океану. Знадобиться від одного до чотирьох років, аби поповнити ці запаси, а потім ще кілька літ, аби розширити їх», — заявив Марк Кансіан, полковник морської піхоти США.

Та Шон Парнелл, речник Пентагона, підкреслив, що військові США мають усе необхідне для виконання всіх указівок у час і в місці, обрані президентом. «З моменту вступу на посаду президента Трампа ми провели численні успішні операції, забезпечуючи при цьому американським збройним силам широкий арсенал можливостей для захисту наших людей і наших інтересів», — запевнив він.

ДО СЛОВА

Тим часом Politico повідомила, що Білий дім розробив систему поділу країн-членів НАТО на «добрих і поганих» союзників, аби впливати таким чином на партнерів, які відмовилися підтримати іранську кампанію. Розподіл союзників на категорії є озна-

кою того, що Трамп готовий реалізувати свої погрози тим, хто не підтримує його політичного курсу або не виконує фінансових зобов'язань. Відтак країни, які активно нарощують оборонні спроможності (Польща, Німеччина, країни Балтії, а також партнери США

поза Альянсом — Ізраїль і Південна Корея), можуть сподіватися на особливу підтримку. Натомість деталі щодо можливих санкцій приховують. Одним із варіантів обговорюють передислокацію американських військ у межах Європи.

ЗЛО ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДОДОМУ

■ Євген Гулюк

Війну неможливо запрограмувати. Як, урешті, цілковито контролювати її хід чи передбачити всі наслідки, вплив війни на процеси, життя людей і навіть на долю політиків.

Можливо, саме про це зараз думає Путін. Коли він хотів за три дні захопити Київ, то не передбачав економічного занепаду підконтрольних йому володінь. Як і кризи створеної та очоленої ним політичної системи. Не сподівався побачити крах політичного проекту, на якому зі своїм оточенням паразитував упродовж останніх десятиліть. До чого диктатор був готовим і цілком байдужим, то це доведена до систематичної деградації російського суспільства. Він — автор і головний архітектор такого стану речей. Послідовно працював над цим упродовж усіх років при владі. Деградація росіян — чи не єдине, у чому володар Кремля досягнув успіху за час свого довгого нікчемного правління.

ДОСВІД ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

Війни та конфлікти супроводжували людство упродовж усієї історії. Проте саме Першу світову війну можна вважати такою, що повно відображена в джерелах. Тож ця війна, на відміну від багатьох попередніх, претендує на глибоке і цілісне осмислення. Не лише як політичний конфлікт між країнами чи протистояння між блоками союзників, а і як особистісний онтологічний та аксіологічний виклик, як людська трагедія.

Аспект, який обговорювали впродовж Першої світової, — це цінність людського життя. Велика війна, як називали її сучасники, тривала значно довше й була набагато важчою, ніж очікували її учасники. Коли розвіялися наївні сподівання на швидку й легку перемогу над ворогом, які панували напередодні та в перші місяці конфлікту, люди зіштовхнулися з гіркою смертоносною реальністю. Розлука з рідними, контакти з новими, незвіданими раніше світами, досвід окупації, утрата

близьких — це ще не весь спектр проблем, які гостро поставали в той час.

Марія Каспрович (1887—1968), дружина польського поета і драматурга Яна Каспровича (1860—1926), мала російсько-шведське походження, багато мандрувала і була публіцисткою. Вона залишила спогади, які видали в кількох томах. Це цікаве читиво, де можна знайти відповіді на різні запитання. Скажімо, роздуми про жахіття війни, які переживало її покоління. Жінка вважала, що їхні страждання матимуть позитивний вплив на наступні покоління, а війна змусить людей цінувати життя. «На морі крові» виросте нова цивілізація, яка розумітиме, що найвищим є право на життя. Усе правильно для Германа Гессе чи Ернеста Гемінґвея.

Але не для солдатів російської імперської армії, які 1914 року окупували Львів. Тих, які не за призначенням використовували твори мистецтва. Чії дружини ходили Львовом, до міських театрів у крадених нічних сорочках. «Цивілізація» дикости й жорстокости, кітчу в Москві оселилася давно. Ця люта тваринність не дала їм усвідомити цінність життя.

«НИКОЛИ ЗНОВУ»/«МОЖЕМ ПАВТАРІТЬ»

У Російській Федерації (РФ) Перша світова майже не привертає уваги громадськості. Чого не скажеш про Другу світову. Щоправда, там її «осмислюють» у викривленому сприйнятті. Цей наратив, далекий від

дійсності, ліг в основу безлічі й патріотичних, і відверто ідеологічних мітів.

Найважливіше, що висновки, які європейці зробили після Першої та Другої світових війн, пройшли повз свідомість росіян. Коли світ боровся з наслідками тоталітарних та авторитарних режимів (люстрація посадовців, деколонізація публічного простору), в РФ співали оди кривавому Сталіну й бездарному різнику Жукову. Тим, які знищили більше людей, ніж нацизм і фашизм укупі узяті. Коли світ задумливо повторював: «Ніколи знову!», нахабні пики росіян пінілися жорстоким і тупуватим: «Можем павтаріть». Там не знали деколонізації та деімперіалізації, а тому й не знають, що таке гідність, свобода і людиноцентризм. Це чужі й незрозумілі для них категорії.

Донедавна уявлення росіян про війну ґрунтувались на радянських мітах про Другу світову. Тому нехай учасники злочинної агресії проти України і своє майбутнє передбачать, споглядаючи на долі радянських ветеранів Другої світової. Самотні, забуті й нікому не потрібні, вони доживали віку з фізичними й психологічними травмами. Нікому до них діла не було. Держава хотіла якнайшвидше переправити їх на той світ, аби не псували картинку «чудової» соціалістичної дійсності.

НЕ ПЛЮЙ У КРИНИЦЮ

Війна — метод досягнення політичних цілей. Про війну можна розмовляти і

в контексті науково-технічного прогресу й інновацій. Проте вона завжди — причина кризи цінностей, чинник моральної деградації суспільства.

Народна мудрість каже: «Не плюй у криницю, бо прийдеш по водицю!» Це теж про війну. Починаючи її, варто бути готовим до всієї повноти наслідків. Криницю свого суспільства росіяни заплювали, захаркали, засмітили. Ретельно працювали над цим завжди, але у воєнний час особливо старанно. Усю сутність «загадкової російської душі» — насправді хворобливої та злочинної — українці відчували з перших днів російського вторгнення. Буча, Гостомель... Росіяни чинили звірства всюди. Без причини, без обмежень. Цей почерк простежувався за ними в роки Другої світової — особливо в час перебування на німецьких землях. Ця тваринна дикість завжди була нормою і в стосунках між самим росіянами.

Український журналіст Денис Казанський оприлюднив розмову зі солдатом армії РФ. Вона стосувалась стану справ у їхньому війську. Останнє — це фантасмагорична суміш корупції та дикости. Військовий розказав про грошові побори за можливість не виходити на позиції, про приниження і побой. Масові розстріли своїми своїх. Не хочеш воювати — плати! Закінчили гроші — воюй! Протестуєш проти схеми — розстріл! Виглядає трагікомічно. Особливо на тлі того, що значна частина росіян потрапила на війну через борги, сподіваючись у такий спосіб розв'язати

свої фінансові проблеми. Так із державно-податкового рабства вони потрапили у воєнно-політичне. Тепер командири мають безліч способів для їхнього «обнулення», користуючись термінологією цього солдата.

Загалом це інтерв'ю демонструє, що армія РФ — це не браві інстаграм-головорізи, яких намагалися ліпити з кадировців. Це бандити, маргінали, злочинці й усі можливі прояви зла. У т. ч. ті, про кого навіть подумати не здатен. Вочевидь, ні Путін, ні росіяни не хочуть, щоб це зло поверталось додому. Як і СРСР декілька десятиліть тому, Російській Федерації ці «герої» не потрібні! Принаймні вдома. Для влади вони не люди і навіть не солдати. Найманці, які відпрацьовують контракт. Можна сказати — убивці, зло!

На війні змінюється сприйняття багатьох категорій, порівнюючи з мирним часом. Тому не кожному після участі в бойових діях удається «повернутися» до попереднього життя, до себе давнього. У романі «Повернення» це добре описав Еріх Марія Ремарк. Проблема з адаптацією після війни є у всіх. У росіян «ета другое». Українська письменниця Наталія Кобринська в одному з творів про воєнні часи писала, що «гуманність збанкрутувала» і залишилась сама «брутальна сила». Про Росію такі слова будуть актуальними завжди. Росіяни і в мирний час керуються принципом «людина людині — вовк», застосовують його одне до одного. Свавілья російських солдатів, яке українці побачили під час їхнього злочинного вторгнення до України, самі росіяни бачать постійно в режимі побутового свавілья.

Нічого нового під сонцем — чинили в себе злочини до війни, робитимуть це й після її завершення. Хто залишиться живим на той момент. Про це Путін теж думає і аж ніяк не хоче повернення своїх воїнів додому, концентрації зла на підконтрольних йому болотах. Проте саме додому й лише додому вони повинні повертатися і нести туди свої «скрепи» Путіну! Хай він на повні груди вдихає сморід «загадкової русської душі».

У ВАШИНГТОНІ З'ЯВИЛОСЯ 20 ТИС. ВЕДМЕДИКІВ

■ Софія Калина

У центрі Вашингтона (округ Колумбія) з'явилась інсталяція із 20 тис. плюшевих ведмедиків, які символізують українських дітей, викрадених Російською Федерацією (РФ). Інсталяцію на Національній алеї встановили Razom for Ukraine та Американська коаліція за Україну, щоби підвищити обізнаність про викрадення, ідеологічну обробку та милітаризацію українських дітей рашистами. Її сформували з білих і червоних іграшок, а останніми виклали напис *Putin Abducted 20 000 ukrainian children*.

Це відбулося відразу ж після 8-го саміту дій в Україні, де понад 700 представників з усіх 50 штатів і Пуерто-Рико зібралися на Капітолійському пагорбі, щоб, серед іншого, виступити за резолюцію, яка закликає до повернення цих дітей як передумови для будь-яких потенційних мирних перемовин, а також за санкції проти російських державних нафтових компаній, які фінансують ці воєнні злочини і безпосередньо сприяють їм.

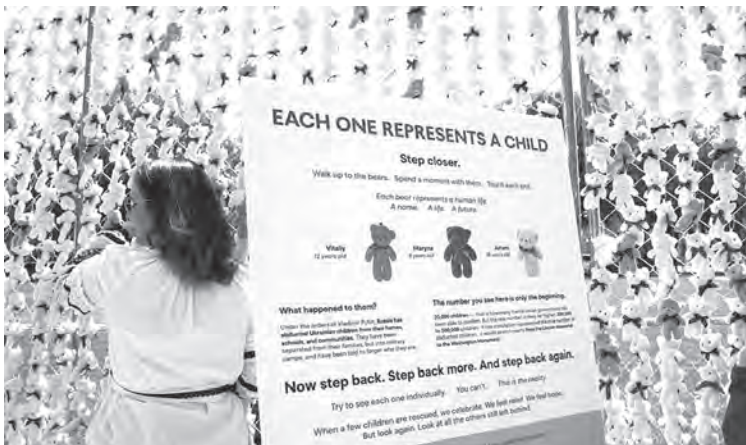
На заході, присвяченому інсталяції, виступила Ольга Стефанішина, посол Украї-

ни у США. Також на алею пришли небайдужі українці й інші жителі американської столиці. «20 тис. ведмедиків на National Mall неподалік від Конгресу — кожен символізує українську дитину, яку РФ викрала від початку повномасштабного вторгнення», — зазначила дипломатка.

І наголосила, що завдяки Bring Kids Back UA, створеній за ініціативою Володимира Зеленського, Україна вже повернула більше ніж 2 тис. дітей, але ще тисячі залишаються розлученими зі своїми

родами та домівкою. «Без повернення українських дітей не може бути ні завершення війни, ні тривалого справедливого миру. Керівництво РФ має бути під найжорсткішими санкціями, щоб щодня відчувати реальні наслідки своїх злочинів», — додала Стефанішина.

Вона подякувала за двопартійну й двопалатну підтримку цього питання в Конгресі, особливо сенаторам Емі Клубучар і Річарду Блюменталю та конгресменам Майклу Мак-Колу і Джеймі Раскіну, які долучилися до акції.

Ірландія платитиме за повернення на батьківщину

■ Наталія Забазнова

Уряд Ірландії нині працює над поверненням біженців до України. Зокрема, там планують припинити контракти, за якими українцям надають житло. Водночас біженцям пропонуватимуть фінансову допомогу для повернення на батьківщину.

Колм Брофі, міністр із питань міграції, заявив, що Ірландія — єдина країна у Європейському Союзі, що надає такий великий обсяг підтримки

біженцям — житло та щотижневі виплати. «Та їм доведеться виїхати. І тут вирішальне значення має графік. Хочу, щоб він був таким, аби ми завершили процес протягом наступних 12 місяців. І маємо остаточно затвердити це як рішення уряду», — зазначив він.

Ірландські чиновники наразі розробляють програму повернення українців, яку планують запровадити разом із завершенням програми, що надає біженцям тимчасовий захист у країні. Зокрема, українцям пропонуватимуть матеріальну допомогу для повернення на батьківщину — від 2,5 тис. EUR на людину й до 10 тис. EUR на сім'ю. Урядовець наголосив, що українцям необхідно надати «щедру підтримку»: «Логічно реагувати щедро, щоб дати людям можливість повернутися, пропорційно до тієї щедрості, з якою ми спершу дали їм можливість приїхати до нас».

У Польщі знову загинула українка

■ Софія Калина

У Любліні померла 26-річна жінка, яка отримала тяжкі травми внаслідок падіння з електросамоката. Інцидент стався на одній з вулиць міста. Попри надану медичну допомогу, врятувати життя не вдалося.

За попередніми даними поліції, жінка раптово загальмувала під час руху, після чого впала на дорожнє покриття.

У результаті падіння зазнала серйозних травм, її ушпиталили. Обставини, які змусили різко зупинитися, наразі встановлюють.

На місці події працювали представники дорожньої поліції та експерт. До розслідування також залучили прокуратуру. Правоохоронці з'ясовують усі деталі інциденту, зокрема, технічний стан транспортного засобу та ймовірні зовнішні чинники, що могли вплинути на перебіг події.

СКУ ПЕРЕДАВ ПАРАМЕДИКАМ ПАНЦЕРНИКИ

Тривалі кінетичні й повітряні атаки Російської Федерації (РФ) на Сході України суттєво підвищили потребу в захищених засобах медичної евакуації, особливо у зонах підвищеного ризику, як-от Донецька область.

Тож Світовий конгрес українців (СКУ) у межах своєї ініціативи Unite with Ukraine передав три броньовані карети швидкої допомоги підрозділам парамедиків Національної поліції (НП) України, які працюють на фронті.

Ідеться про два броньовані позашляховики Toyota Land Cruiser та один броньований пікап Mitsubishi L200, кожен із яких адаптований для проведення евакуаційних операцій у бойових умовах (CASEVAC). Усі транспортні засоби оснащені бронєю рівня B6, що забезпечує балістичний захист від куль калібру 7.62x51 мм стандарту НАТО та від уламків.

Автомобілі обладнані системами радіоелектронної боротьби, здатними пригнічувати канали управління та передачі відеосигналу FPV-дронів, а також детекторами сигналу «Чуйка», які виявляють поблизу радіочастотні випромінювання, підвищуючи ситуаційну обізнаність і допомагаючи парамедикам працювати безпечніше під час обстрілів. Для забезпечення стабільного зв'язку встановлені системи супутникового зв'язку Starlink, що дозволяють підтримувати командування та коорди-

націю навіть за відсутності традиційних мереж.

Автомобілі укомплектовані кисневими концентраторами SAROS 3000 і портативним медичним обладнанням, що дає змогу стабілізувати поранених безпосередньо під час евакуації. Зимові покришки Yokohama Ice Guard забезпечують підвищену прохідність у складних умовах пошкодженого покриття або бездоріжжя. У сукупності ці технічні рішення перетворюють транспортні засоби на мобільні броньовані платформи, здатні діяти в умовах високої загрози.

«Сьогодні кожна хвилина біля фронту — це чиєсь життя. Наші парамедики працюють у надскладних умовах під постійними обстрілами, тому наявність спеціалізованого транспорту для нас є критично важливою, — зазначив Микола Матвієнко, начальник Головного управління НП у Донецькій області. — Передані CASEVAC є інвестицією в найцінніше — життя. Нові броньовані авто з додатковим захистом дадуть змогу швидше та безпечніше доправляти постраждалих до лікарень навіть під прицілом ворожих дронів. Зі самого початку повномасштабної

війни ми відчуваємо поруч плече всієї української діаспори. Саме в цій єдності — наша незламність і гарантія виживання тисяч жителів Донеччини».

Водночас Андрій Потічний, директор ініціативи Unite with Ukraine, відмітив, що передача спрямована на розширення можливостей захищеної евакуації в умовах підвищеного ризику. «Кожна секунда має вирішальне значення під час евакуації поранених із зон активних бойових дій. Ці броньовані автомобілі розширюють спроможності парамедиків оперативно дістатися до постраждалих, надати допомогу та здійснити евакуацію цивільних і військових у найнебезпечніших умовах», — наголосив він.

«Підтримуємо українських рятувальників, які працюють під постійною загрозою, — сказав Павло Грод, президент СКУ. — Ці транспортні засоби забезпечують критично важливий рівень захисту та функціональності, допомагаючи рятувати життя на передовій. Кожне врятоване життя є свідченням стійкості України та непохитної підтримки глобальної української спільноти. Ми й надалі діятимемо оперативно, щоб забезпечити тих, хто на передовій, усім необхідним для витримки, захисту і перемоги».

Пресслужба СКУ

СУМ презентувала свої проекти у Вільнюсі

■ Дзвінка Сагайдак

У столиці Литви презентували діяльність Спільноти української молоді (СУМ). Метою візиту представників Світової управи організації стало налагодження контактів з місцевою громадою та обговорення перспектив створення осередку в цій країні.

Делегація у складі Ореста Антошківа, референта зовнішнього розвитку Сві-

тової управи СУМ, та Лідії Фісунової, представниці референтури, провела зустріч з Ольгою Нікітченко, надзвичайним і повноважним послом України в Литовській Республіці.

Під час розмови сторони обговорили шляхи підтримки українських дітей і молоді, які через війну опинилися за кордоном. Ключовою темою став розвиток громадських ініціатив, що допоможуть юним українцям зберігати зв'язок із Батьківщиною

та інтегруватися в активне суспільне життя.

Діяльність організації представили також в Українському центрі Вільнюса. Місцеву громаду ознайомили з основними напрямками роботи, як-от формування національної свідомості й лідерських якостей, участь у житті діаспори і допомога Україні й тим, хто постраждав від агресії.

Представників СУМ також вітала громада храму Пресвятої Трійці Україн-

ської греко-католицької церкви. Після Богослужіння Орест Антошків розповів парафіянам про столітню історію спільноти та її місію служіння Богові й Україні. «Повертаємося додому з

оптимістичним баченням перспектив праці на терені Литви. Працюватимемо над цим разом з місцевою ініціативною молоддю», — підсумував візит представник провуду.

«2000 МЕТРІВ ДО АНДРІЇВКИ» НОМІНУВАЛИ НА «ЕММІ»

■ Оксана Горнятко

Коллекція українських документальних фільмів знову здобуває світове визнання. Стрічка українського режисера Мстислава Чернова «2000 метрів до Андріївки» була номінована на 47-му премію News & Documentary Emmy Awards одразу в шести категоріях.

Список номінантів оприлюднила Національна академія телевізійних мистецтв і наук.

Фільм претендує на нагороди в категоріях: «Найкращий фільм про актуальні події», «Найкращий документальний фільм», «Найкращий сценарій: документальний фільм», «Найкраща режисура: документальний фільм», «Найкраща операторська робота:

документальний фільм» і «Найкращий монтаж: документальний фільм».

У категорії «Найкращий документальний фільм» ця робота змагатиметься зі стрічками «Чорний сніг», «Ураган Катріна: перелом з часом», «Життя після», «Любов+Війна», «Прем'єр-міністр», «Пово-

ротний момент: війна у В'єтнамі» та «Союз». Номінантів обирали з-поміж більш як 2 тис. робіт, прем'єри яких відбулися 2025 року. Понад 900 фахівців телевізійної та цифрової індустрії оцінювали стрічки, відзначаючи їхню актуальність і високий рівень оповіді.

Фільм Лиськова потрапив на European Film Awards

■ Катерина Сліпченко

Анімаційний короткометражний фільм Микити Лиськова «Київський торт» увійшов до короткого списку European Film Awards у категорії «Найкращий короткометражний фільм».

Нагородження відбудеться в січні 2027-го. Робота здобула номінацію на кінопремію завдяки показу на Міжнародному фестивалі документального та короткометражного кіно в Більбао (Іспанія). Через призму абсурду та сюрреалізму цей фільм охоплює

уринок української історії з 2014-го по 2026 рік. Події «Київського торта» розгортаються в сучасній Україні. У родині народжується дитина, батьки роблять усе можливе, щоб вижити, але саме тоді, коли криза досягає свого апогею, спалахує нова небезпека.

■ Іванна Якимчук

Борис Джонсон, колишній прем'єр-міністр Великої Британії, відвідав прифронтові населені пункти Запорізької області й побував на позиціях українських військових.

Під час поїздки він зустрівся з бійцями 65-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України та провів на передовій

Джонсон створить документалку

близько 48 год. За підсумками візиту повідомив, що буде створений документальний фільм про війну в Україні під назвою Boris Johnson: In The Kill Zone.

Разом із журналістом Річардом Пендлбері побував, зокрема, у Комишувасі й інших прифронтових населених пунктах. За словами політика, російські війська активно атакують ці території дронами,

намагаючись тиснути на місцевих жителів. Після спілкування з українськими захисниками він відзначив їхню втому, але й рішучість продовжувати боротьбу. Колишній глава британського уряду також наголосив на необхідності посилення підтримки України з боку західних партнерів, зокрема в питаннях постачання далекобійного озброєння.

■ Ірина Коляда

У столиці Республіки Польща (РП) провели спецпоказ документального фільму «Паляниця».

Подію організувало Посольство України спільно з польською Національною фільмотекою. Захід об'єднав представників дипломатичного корпусу,

У Варшаві відбувся спецпоказ «Паляниця»

української та польської громад, а також друзів України.

З вітальними словами до гостей звернулися Василь Боднар, посол України в РП, і Катерина Тимченко, продюсер фільму. Символічним моментом стала передача йому паляниці від творчої команди фільму на

знак поваги та вдячності господарям.

«Слово «паляниця» від початку повномасштабного російського вторгнення стало своєрідним маркером, який допомагав українцям виявляти російських військових, не здатних правильно його вимовити. Сьогодні паляниця є

Безплатний фестиваль українського кіно

■ Дзвінка Сагайдак

У Калгарі та Едмонтоні, двох найбільших містх провінції Альберта, провели Український кінофестиваль. Глядачам представили добірку актуальних стрічок від сучасних українських режисерів, що розкривають важливі історії про боротьбу та життя України.

До програми увійшли п'ять знакових кіноробіт, які демонструватимуть мовою оригіналу з англійськими субтитрами: 2000 Meters to Andriivka, The Editorial Office, My Dear Theo, Two Sisters, Viktor.

Вхід на всі сеанси був абсолютно безплатним, проте через обмежену

кількість місць у залах глядачам було необхідно заздалегідь бронювати квитки на офіційному сайті фестивалю. «Це чудова нагода підтримати українське кіно, провести час у спільноті та побачити важливі історії про Україну», — зазначили організатори.

На фронті загинув відомий режисер

■ Юстина Зарваниця

Під Авдіївкою в Донецькій області загинув Ігор Малахов, відомий український режисер. Про трагедію повідомив його колега режисер Володимир Тихий.

Тривалий час його вважали зниклим безвісти. Ідентифікувати тіло вдалося за експертизою ДНК. Церемонія прощання з режисером відбулася на майдані Незалежності в Києві. Відспівували покійного у храмі Святих апостолів Петра і Павла, а поховали на Алеї слави.

Ігор Малахов спеціалізувався на документальному кіно. Серед його робіт — стрічки «Голос Донбасу», «Як почалася війна. Хроніки, свідки». Фільм «Уроки музики» 2016 року здобув нагороду Одеського міжнародного кінофестивалю.

ФОТОФАКТ

На прем'єру фільму «Мати Марія» у Нью-Йорку Енн Гетевей обрала сукню бренду Lever Couture українського дизайнера Лесі Верлінгері.

подорожували містами України та бачили не лише руйнування, а передусім силу, незламність і витримку українського народу.

Атмосферу заходу доповнив живий виступ українського хору «Етноритми», який глибоко зворушив присутніх, а також мистецька виставка робіт головних героїв фільму, що передала їхнє власне бачення України через мистецтво.

символом ідентичності, єдності та нашої внутрішньої сили», — зазначив дипломат.

Фільм «Паляниця» — більше, ніж документальна стрічка. Це глибоке осмислення війни через досвід американських митців — стрітартерів Джонні, Трістана та Бандита, які

УЧИТЕЛЬ, ЯКИЙ ВИСТУПАВ ПРОТИ ЗРОСІЙЩЕННЯ ДОНБАСУ

■ Софія Лазуркевич

Олекса Тихий був патріотом і виступав проти зросійщення рідного Донбасу. Він народився 27 січня 1927 року в с. Іжівці на Донеччині. Мати була селянкою, а батько — робітником. Крім Олекси, у сім'ї було ще троє дітей.

Здобувати освіту почав в Олексієво-Дружківській школі. Згодом завдяки своїм здібностям зумів уступити на філософський факультет Московського державного університету. У Москві Олекса одружився і став батьком, але не зміг залишатись на чужині й повернувся в Україну. Дружина його рішення не підтримала й залишилась у Москві, тож розлучились. Згодом Тихий побрався з Галиною Василенко. У них народився син Володимир.

Олекса працював учителем на Донеччині, навчав логіки, психології, історії, біології. Загалом був готовий сам-один викладати всю шкільну програму. У 21 рік його вперше заарештували — за критику кандидата в депутати: тоді іронічно зауважив, яким може бути вибір, якщо кандидат усього один. Засудили до п'ятих років в'язниці, але трибунал замінив покарання на умовне.

Тихий продовжив критикувати радянську владу, заявляв, що держава не може нав'язувати те, якою

мовою спілкуватись чи як проводити дозвілля. На його думку, комсомол і заборони не можуть виховати самостійних особистостей. Висловлював незгоду й з «повзучою русифікацією» східних областей.

У 30 років був удруге заарештований. Олекса написав обурливого листа ЦК КПРС, у якому засуджував уведення радянських військ в Угорщину. Це не минуло безслідно — за «антирадянську агітацію та пропаганду» чоловіка засудили до семи років таборів.

Левко Лук'яненко згодом згадував: «Написав те, що вони, комуністи, самі на кожному кроці пишуть і проголошують: про право націй на самовизначення, отже, право мадярів самим розв'язувати свої внутрішні справи; про право людини на свободу слова і, отже, незаконність існування ст. 62 в Кодексі та незаконність заборони за грати за критику комуністичної влади».

Після відбуття покарання Тихий мав обмежені

можливості для працевлаштування, брався за різну роботу — від слюсаря до пожежника, а також працював над укладанням книги «Мова—народ» і словника мовних покручів.

Він виступав проти русифікації та на захист української мови. «Я для того, щоб жив мій народ, щоб підносились його культура, щоб голос мого народу достойно вів свою партію в багатоголосому хорі світової культури. Я для того, щоб мої земляки-донбасівці давали не лише вугілля, сталь, машини, пшеницю, молоко й яйця. Для того, щоб моя Донеччина давала не тільки уболівальників футболу, учених-безбаченків, російськомовних інженерів, агрономів, лікарів, учителів, а й українських спеціалістів-патріотів, українських поетів та письменників, українських композиторів та акторів. Я, очевидно, поганий патріот, слабодуха людина, бо, бачачи кривди рідного народу, примітивізм людей, усвідомлюючи гіркі наслідки сучасного навчання й виховання дітей, випадання з кола культурного розвитку мільйонів моїх одноплемінців, задовольняючись ситістю, маніловськими мріями, крихтами культури тільки для себе.

І не маю ні мужності, ні волі активно боротися за долю німих, забитих земляків своїх — донбасівців, за розквіт національної культури на Донеччині, за прийдешнє. Не вина, а біда простих людей (тобто працюючих робітників та селян), що з їхньої волі чи мовчазної згоди знищується українська мова та культура на Донеччині», — писав Олекса.

Він підтримував дисидентів, які 1976-го проголосили створення Української Гельсінської групи. Тихий був одним із десятих засновників, які виступали за захист прав людини. 1977-го йому присудили черговий термін — десять літ тюрми та п'ять років заслання. Судили й інших

співзасновників Гельсінської групи. Спершу Олексу відправили до табору в Мордовії, де він з іншими в'язнями оголошував голодування. Продовжував протестувати навіть за ґратами, і бранця часто карали за непокору. Його останнім табором став «Перм-36». 1981 року Олекса Тихий важив усього 41 кг при зрості 178 см. Його перевели в тюремну лікарню, та належного лікування там не отримав і помер 6 травня 1984-го.

19 листопада 1989 року останки Олекси Тихого, Василя Стуса і Юрія Литвина перевезли з Пермської області й перепоховали на Байковому кладовищі в Києві. 1990 року Олексу реабілітували посмертно.

У Хотинській фортеці обвалилася частина стіни

■ Софія Турко

У Хотинській фортеці стався обвал зовнішнього шару кладки стіни.

Люди не постраждали, проте через небезпеку для відвідувачів доступ поблизу аварійної ділянки тимчасово обмежили.

Єлизавета Буйновська, директор Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця», розповіла, що ймовірно причиною обвалу стали несприятливі погодні умови — значні морози й тривалі дощі. Створюють спеціальну комісію, що працюватиме над відновленням фортеці.

Росія знищила споруду історичного значення

■ Василь Нетудихата

Російські воєнні злочинці завдали удару по с. Великий Бурлук у Харківській області, унаслідок цього спалахнула пожежа, що вщент знищила садибу Донців-Захаржевських, пам'ятку архітектури XIX ст.

Садиба Донців-Захаржевських

На щастя, люди не постраждали. Будівництво садиби було завершено близько 1835 року, вона пережила буремне ХХ ст., дві жахливі світові війни, радянщину з її ненавистю до національної пам'яті, та все ж упала під ординською навалою. Будівля належала представникам однієї з гілок слобідсько-

го старшинського роду Донців-Захаржевських. Будинок був виконаний у стилі класицизму. За однією з версій, саме там нібито знайшли дощечки з написами, які пов'язують із так званою Велесовою книгою. 1980-го будівлю офіційно внесли до переліку пам'яток архітектури місцевого значення.

УЧИТЕЛЬКА ВНУКІВ ІВАНА ФРАНКА

■ Ірина Коваленко

Її вірші друкували у букварях, читанках і шкільних хрестоматіях. Сама ж була вчителькою і багатодітною мамою, тож знала, як знайти підхід до дітей. Марійка Підгірянка самостійно здобула освіту й екстерном склала всі іспити, щоб реалізувати свою мрію стати вчителькою. Для своїх учнів вона писала вірші.

Справжнє прізвище письменниці — Марія Ленерт. Вона народилася 1881 року на Івано-Франківщині в сім'ї німця та українки. Її батько працював лісничим у с. Білі Ослави Надвірнянського району. Фінансових можливостей родини вистачило на освіту для сина, а чотирьох доньок готували до традиційної долі заміжніх домогосподарок.

Але Марійка вивчилася самостійно. У дідуся священника Миколи Волошина була велика бібліотека, тож навчив онуку читати і писати не лише українською, а й кількома іноземними мовами. Після закінчення двокласної початкової школи вона екстерном склала іспити в Коломийській восьмикласній жіночій школі, а 1900 року — і у Львівській вчительській семінарії. Відтоді 40 літ працювала у школах Львівщини, Прикарпаття і Закарпаття, а паралельно займалася літературною творчістю.

Писати поезію почала ще в 13 років. З 1904-го друкувала вірші в періодичних виданнях під псевдонімом Марійка Підгірянки. На такий вибір літературного імені, ймовірно, підштовхнув ландшафт її підгірського села. Перша збірка поезій «Відгуки душі» вийшла 1908 року. У своїх віршах авторка оспівувала природу, красу Карпат, використовувала фольклорні мотиви.

У листі до Костянтини Малицької вона зазначала: «Я не думала ніколи, що колись буду «друкована», я самоук, несміле дитя Підгір'я. Списувала, що мені старі ліси розказували, та не знаю, чи зрозуміла добре смерекову мову. Почала писати дуже рано, десь вже в 13 або 14 році життя, а писала, бо чула душевну потребу вилити на папір ті враження, якими напувала мене краса природи».

У Львові Марія познайомилася із колегою, учителем Августином Домбровським. 1905-го вони побрались. Освітнянське подружжя часто міняло місце праці, подорожуючи містами й селами, іноді навіть жило у шкільних приміщеннях. У сім'ї було четверо дітей.

Тісно працюючи з дітьми, Домбровська взялася складати для них вірші й казки. Удало використовувала свій поетичний талант у педагогіці: мелодійна поезія допомагала учням краще запам'ятовувати літери та засвоювати арифметичні дії. Учителька-поетка казала, що її мета — «навчити, як зло оминати, а добро чинити».

Її уроки були новаторськими: заняття пані вчительки поділила на ранкові й пообідні. Уроки тривали не довше як 60 хвилин. Одночасно займалася з двома класами: поки один робив письмову роботу, із другим працювала усно. Марія Домбровська перевіряла зошити учнів удома й виставляла оцінки, чого раніше не практикували. Учителька писала на дошці кольоровою крейдою, малювала квіти, тварин, аби діти краще сприймали інформацію, римуvala навчальний матеріал. Її вірш «Складаємо присягу» поклав на ноти композитор Станіслав Людкевич: цю пісню вважають за вчительський гімн. Разом із чоловіком написала й видала «Буквар для українських шкіл».

Під час Першої світової війни Августина мобілізували до австрійської армії і він потрапив у російський полон. За часів ЗУНР очолював повітовий шкільний інспекторат Товмацького повіту на Івано-Франківщині і був послом до Української Національної Ради. Марія з дітьми перебула війну в австрійському місті Гмюнді в таборах для бі-

женців і навіть там організувала школу для малих українців. Її поетична збірка «На чужині» та поема «Мати-страдниця» (1919) описує непросте життя біженців з Галичини під час Першої світової війни.

Після війни сім'я переїхала на Закарпаття, яке тоді було у складі Чехо-Словаччини. Марія вчителювала там в 1919—1928 рр. За уроки української та патріотичне виховання дітей чеська влада вигнала її з роботи. Марія підробляла приватними заняттями, вчила онуків Івана Франка — синів Тараса і Мирона Анни Франко-Ключко, які проживали в с. Довгому Іршавського району.

1928 року Домбровські переїхали на Прикарпаття, учителювали в різних селах. Напередодні Другої світової Марія працювала у школі с. Антонівки на Івано-Франківщині, де була першою вчителькою Стефана Терлецького. Згодом той став першим українцем у британському парламенті й радником прем'єр-міністра Марґарет Тетчер. Терлецький згадував, що в польській школі вчителька прищеплювала учням любов до української культури.

1940-го Марія потрапила під копита переляканого коня на базарі в с. Нижнів. Унаслідок нещасного випадку отримала важкі травми, була прикута до ліжка, тож довелося покинути роботу. Знала німецьку, чеську, польську, французьку, словацьку мови, розуміла грецьку, латинську, італійську, тож багато перекладала. Рукописи перекладів, а також багато авторських творів згоріло внаслідок пожежі у червні 1941 року під час окупації нацистів. Пропав також рукопис другої книжки «Краплини крові», уже підготовленої до друку.

У радянський період твори Марійки Підгірянки май-

Марія Ленерт, 1923 р.

Августин Домбровський

Стефан Терлецький

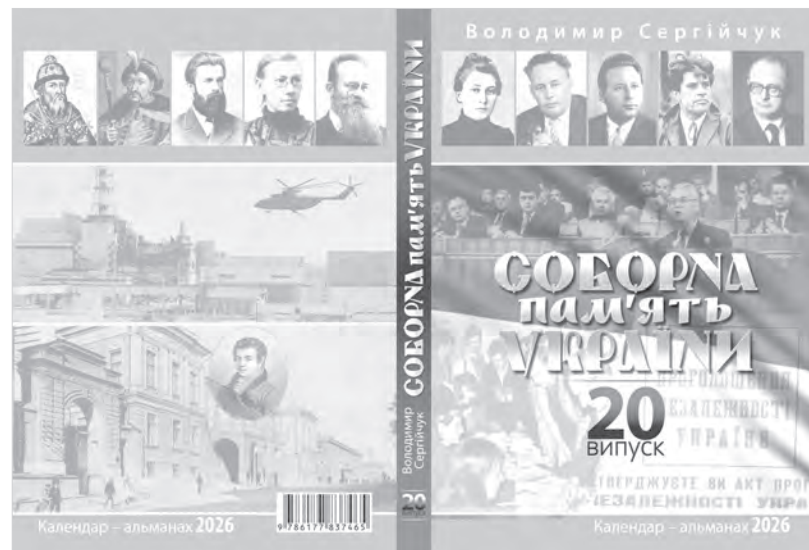
же не друкували, хіба що окремі вірші час від часу з'являлися в часописах. Тоді вона багато писала для онуків: віршики, лічилки, загадки, віршовані задачки, казки. Твори підписувала «бабця Клапця». З 1957-го після виходу чо-

ловіка на пенсію подружжя переїхало до доньки в Рудне, передмістя Львова. Поетка померла 1963 року, її поховали на Личаківському цвинтарі. Ім'ям Марійки Підгірянки 1991-го назвали Івано-Франківський театр ляльок.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

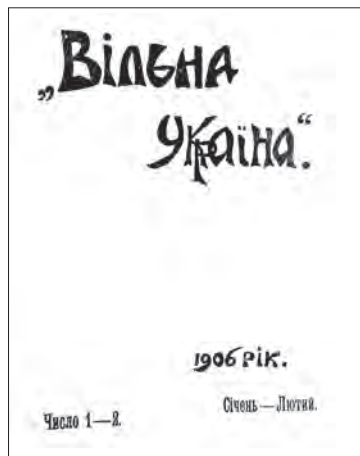
ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12—13, 16—17

Подаємо текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. — Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО НА БЕРЕГАХ НЕВИ (до 120-річчя виходу часопису «Вільна Україна» в російській столиці)

З початком 1906 року, після свого виступу у Львові на II з'їзді Української соціал-демократичної партії Галичини, Симон Петлюра, уже відомий громадсько-політичний діяч, залучається УСДРП до започаткування власне української преси в столиці російської імперії, зокрема, до видання першого україномовного часопису там під назвою «Вільна Україна».

Вже наприкінці 1905 року, перебуваючи ще в Києві, він пише в Чернівці до Ярослава Веселовського з проханням стати кореспондентом «Вільної України» в Буковині. Оскільки вказане видання буде місячним «на зразок «Neue Zeit», то дописи до нього, наголошує Петлюра, «мусять бути не біжучі, а більш широкі, угрунтовані, які б висвітлювали буковинські справи з погляду інтересів місцевого пролетаріату».

Просить також подати в буковинських газетах оголошення про вихід «Вільної України», вказуючи й адресу редакції: С.-Петербург, Невський проспект, 139, кв. 60. А. Я. Шабленко.

За цією адресою Симон Петлюра відбуває і свою першу поїзду до Санкт-Петербурга, який тоді був по суті основним центром творення української національної політики, оскільки тут працювали різноманітні українські інституції: студентські земляцтва, товариства, клуби, друкувалися часописи, а в Державній Думі навіть засідала «своя» фракція.

Так, з прибуттям Петлюри до російської столиці там уже з'явилося перше число «Вільної України», що позначалося як 1—2. Відкриваючи цей, як передбачалося, політично-літературно-науковий місячник, редактор-видавець Антін Шабленко і редактор Іван Личко насамперед повідомляли імена тих, хто «згодилися поки що писати» до часопису. Серед них були вже відомі українському загалу прізвища письменників і громадсько-політичних діячів: Христя Алчевська, Микола Вороний, Володимир Винниченко, Володимир та Дмитро Дорошенко, Ольга Кобилянська, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Левко Мацієвич, Софія Русова, Іван Стешенко, Василь Стефаник та інші. Всіх їх просили направляти свої рукописи кулішівкою до редакції в Санкт-Петербург або до видавництва С. Компанейця в Києві (Хрещатик, 54).

Після проникливого перення слова редакція вмістила поему Лесі Українки «Одно слово» (оповідання старого якута). Далі вміщувалося оповідання Антіна Шабленка «Чорний ворон». І тільки після того, зрештою, часопис перехо-

дить до висвітлення політичного життя, яке має за мету будівництво крайової автономії України. За її обґрунтування взявся Петро Стебницький, котрий виступає на шпальтах цього числа під псевдо Павло Смуток.

Стаття «Революція й органи самоуправи» Луки Бича дає розгорнуту картину процесу розвитку національно-визвольного руху через розв'язання соціальних питань. Відомий діяч європейського соціалістичного руху Карл Каутський представлений статтю «Національне питання в Росії», що була вступом до вірменського перекладу його «Ерфуртської програми». Важливі на той час політичні проблеми заторкувала публікація «Дещо про націоналізм та соціалізм» К. Не-я, відомого публіциста, випускника історико-філологічного факультету Київського університету Костянтина Арабажина. І лише після цього вміщується стаття власне з української проблематики — «Український національно-громадський рух і 1905 рік» Івана Стешенка.

На думку, відомої дослідниці української преси в діаспорі Наталії Сидоренко, перші публікації «Вільної України» були відбиттям світоглядних позицій лівого крила УСДРП, а от з прибуттям до Санкт-Петербурга Симона Петлюри видання змінює політичне спрямування вправо. Це чітко проглядається в матеріалах 3-го числа журналу. Насамперед, звертає увагу стаття К. Не-я «Український прометей», присвячена 45 роковинам від дня смерті Тараса Шевченка.

Інша тональність і у статті Петлюри «Із політичного життя України», в якій розповідається про Українську соціал-демократичну робітничу партію Австрії, котра діяла в Галичині, надруковано справоздання про її II черговий з'їзд. Крім того, в цьому числі вміщена стаття Симона Петлюри про зміни внутрішньої політики в Росії в зв'язку з проголошенням жовтневого маніфесту 1904 року.

Важливим для нас є висновок Петлюри щодо тодішньої політичної ситуації, яка впливала і на майбутнє українського народу: «... ніякими засобами не можна спинити того, що виходить з глибоких підвалин народного життя і увійшло, коли можна так висловитись, в плоть і кров соціально-політичної свідомості народних мас. Робітничі і селянські верстви починають знову вступати в боротьбу з урядом, після часової перемоги його над ними, а в глибоких низинах їхніх відбувається свій процес підготовки до активного реагування на репресивні утиски уряду. Деякі перші ознаки цього реагування показуються уже в формі активного бойкоту Думи (зривання буржуазних виборчих зібрань, напр. в Лодзі, Варшаві і ін. містах; нищення виборчих списків і т. д.), в підготовці до нового політичного страйку (в Польщі), в організації професійних спілок і товариств і в грізних аграрних розрухах, що виникають по окремих місцевостях і загрожують охопити своєю пожежею цілу Росію. Це все — хвиля одного великого і грізного валу революції, що вибухне незабаром і

знищить всі фортеці, побудовані реакцією для перемоги революційного руху.

Дуже може бути, що останній прибій цього валу набіжить не одночасно з скликанням Державної Думи, але тим більшими руїнами впаде вона під його натиском пізніше, увільнивши місце для будівлі справжнього народного представництва, заснованого на чистих демократичних засадах і органічних зв'язках з потребами широких народних мас».

Необхідно наголосити, що Симон Петлюра особливо велику увагу приділяв обороні прав українства, яке виробляло свою власну державницьку позицію. І це мало закономірні причини. Процес культурно-національного відродження українського народу, зокрема такі визначні факти національно-політичного життя України, як організація українських парламентських фракцій у Першій і Другій Державних Думах, поява молоді української політичної преси, участь українських політичних партій у виборах, а українських діячів — у роботі з'їздів представників різних національних культурно-просвітніх товариств, швидкий розвиток останніх в Україні тощо — все це не могло не привертати до себе чим далі більшої уваги російського громадянства, не могло не зацікавити його. В нього, громадянства цього, вважав Петлюра, було достатньо підстав, аби переконатися, що українство не є чимось вигаданим, книжним, а стає явищем реальним, що воно має своє коріння в народній гушці й відповідає вну-

Члени першого Генерального секретаріату Української Центральної Ради (Симон Петлюра сидить крайній праворуч), 1917 рік

трішнім потребам розвитку мас. Появу нового культурного фактора, зазначає він, можна тільки вітати, «і ми знаємо, що українство зустріло прихильність і спочуття у поступовій частині російського громадянства. Так само прихильно зустріли цю течію і за кордоном поступово-демократичні групи європейського громадянства».

Необхідно звернути увагу і на рецензії Симона Петлюри, які були вміщені у «Вільній Україні», зокрема, на книгу Н. Леніна «Победа кадетов и задачи рабочей партии». Відгук на це видання починається з таких слів: «Брошюра тов. Леніна більш, ніж потрібна для кожного, хто захотів би орієнтуватись в тій політичній ситуації, яка тепер запанувала у нас. Побіди «кадетів» на виборах запаморочили голови не лише їм, але і деякій частині соціально-демократичних кругів».

З тодішнім світоглядом і ще недостатнім політичним досвідом Симон Петлюра до певної міри захоплюється працею російського діяча Ульянова-Леніна: «З властивою йому логічністю і умінням розбирає автор докази як кадетів, так і правого крила російської соціал-демократії (меньшевиків) за вибори в Державну Думу

і виводить на чисту воду всю їх безпідставність і мильність. Ми не будемо наводити тут цілої аргументації автора за бойкот виборів — вони досить відомі і розвивались не раз на сторінках як російської, так і української соціал-демократичної преси. Звертаємо увагу на них лише тому, що в брошюрі їх зайвий раз систематизовано і сконцентровано».

І ще один момент: «Т. Ленін виступає протягом цілої своєї брошури консеквентним революціонером, вірно оцінюючим сучасний момент і ті взгляди, які останній може прибрати в будучім. Його погляд на російську революцію той самий, якого тримається кожен революційний соціал-демократ; тому-то ми з особливою охотою рекомендуємо «Победу кадетов и задачи рабочей партии» читачам «Вільної України».

Справді, так думав Симон Петлюра на початку ХХ століття. Але вже через десять років, мешкаючи в Росії, серед її так званих соціалістів, він змінився, бо зрозумів справжнє ество росіян, їхню генетичну імперську природу. Тож перетворився на стійкого українського самостійника, увібравши дух мазепинства. І за ним пішли

українці в 1917—1921 роках. Це буде пізніше. А першими українськими словами «Вільної України» в російській столиці буде ось це вступне слово. До речі, за нього, як і взагалі за антиурядове спрямування українського часопису, він буде закритий після бчисла, а його засновник Антін Шабленко ув'язнений на рік.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО

Розступилися хмари тай знов намагаються зійтись...

Сонце глянуло на землю всим блиском своєї сили і краси тай знов за гори схватись хоче...

Люди побачили людей. Але брати не встигли ще пізнати своїх братів. А темні сили знову повстали на оборону «старого ладу». Вони повстали і шаленими хвилями помсти з жахом б'ють в набережжа, де стоять з'єднані голодом, міцні своєю численністю, народі маси. Їх пригнобив, пригнітив «старий лад». А зараз намагається заглушити гарматами перший могутій поклик сих мас до світла, до волі!..

Але «сила» пригноблених міцніє. Свідомість зростає.

Проти сили і свідомости пригноблених зараз виступає стихійнеє царство гармат, шалене море шпиків.

На герц вийшли два лютих ворога. Бій почався...

Зі сходу й заходу встали хмари і чорними крилами б'ють прозорий блакіт...

Кров сторіками тече... Степи червоніють... І сонце стало...

У сей саме час ми озиваємося до українського суспільства з щирим і рідним словом.

Перед нами велика робота: освітити сучасну боротьбу, що повстала з такою силою у Росії і на Україні. Показати причини її, дати пораду тим, хто не може покластись на власний досвід. Робота важка. Праці багато... Але допоможе нам той шлях, ті принципи, на яких ми стоїмо. Допоможуть принципи наукового соціалізму. Ми понесемо їх українському суспільству. Ми розкажемо на сторінках «Вільної України» як зараз капіталізм пройняв наскрізь суспільство і поділив його на два ворожих протилежних по інтересах класи — буржуазію та пролетаріат. Ми освітлемо жорстокий визиск капіталістами робітників, визиск, який панує по всіх країнах, що вийшли вже на шлях капіталістичного розвою. Освітлемо протилежність інтересів буржуазії і пролетаріата. Покажемо неминучість класової боротьби, котра мусить закінчитись

революційним переходом фабрик, заводів, земель у розпорядок працюючих мас. Ми гаряче будемо обстоювати ці принципи, бо певні, що повна гармонія суспільного розвою можлива лише тоді, коли соціалістичний лад виросте на руїнах капіталістичного.

Але щоб наш шлях був битою дорогою, без ніяких ям, вибоїв, ровів, ми рівночасно повинні його розчищати. Мимусимовиступати проти державного централізму і за федеративну автономію нашого Краю. Вимагати повного і вільного культурно-національного розвою всього українського народу.

З такими думками йдемо до українського суспільства, віддаючи на суд його перший український місячник «Вільну Україну».

Посилаєм свої думи до рідного краю Братам нашим — робітникам, хай їх привітають. Хай розносять вітри буйні по чистому полі Наші думи, слова наші і правди і волі.

Нехай стануть наші думи на дніпрових горах і розкажуть братам нашим про їх муки й болі.

Нехай правих всіх покажуть, неправих осудять, Нехай дзвонами задзвонять, всіх людей розбудять!

*Володимир Сергійчук
Продовження
у наступному номері*

Папа засудив «жменьку тиранів, які спустошують світ»

■ Петро Йосип

Лев XIV гостро засудив тих, хто витрачає мільярди на воєнні конфлікти. Він заявив, що світ руйнується через жменьку тиранів.

На зустрічі в найбільшому англословному місті Камеруну понтифік повторно звернувся до теми війни, закликавши до кардинальної зміни курсу. У цьому регіоні вже майже десятиліття триває конфлікт між урядовими силами та місцевими англословними сепаратистами, який забрав тисячі життів і змусив більш ніж пів мільйона людей покинути свої домівки. За даними Міжнародної кризової групи, у сутичках загинуло понад 6,5 тис. осіб, а напади на місцевих священників та їхні викрадення задля викупу стали звичною справою. «Воєнні майстри вдають, нібито не розуміють, що для руйнування достатньо лише миті, але часто всього життя недостатньо, щоб усе відновити. Вони заплющують очі на те, що мільярди доларів витрачають на вбивства і руйнування, але ресурси, необхідні для зцілення, освіти і відновлення, ніде не знаходяться», — сказав глава Римо-католицької церкви (РКЦ).

Напруженість між ним і Дональдом Трампом виникла після того, як

Лев XIV виступив із повідомленнями про неприйнятність використання релігії для виправдання насильства. У своїх коментарях понтифік звинуватив світових лідерів у маніпуляціях релігійними ідеями для зміцнення особистої влади й економічних інтересів. Він висловився категорично: «Горе тим, хто спотворює священне ім'я Бога заради власних egoїстичних цілей».

Це не перша критика Святійшим Отцем політики США. Раніше він заявив, що молитви тих лідерів, чії руки заплямовані кров'ю, не будуть почуті Богом; ці слова багато хто сприйняв як натяк на міністра оборони США.

Дональд Трамп одразу ж кинувся публічно критикувати папу. Назвав його «слабким у боротьбі зі злочинністю». Й опублікував ряд провокативних зображень, серед яких і себе в образі Ісуса. А Джей Ді Венс, віцепрезидент США, який, за його ж словами, недавно повернувся до католицизму, публічно порадив главі РКЦ бути «обережнішим» у питаннях теології та зосередитися на справах Церкви, а не втручатися в американську політику. Нагадаємо, що Лев XIV здобув ґрунтовну освіту в галузі богослов'я та канонічного права, він магістр теології. Тож запідозрити йому в неуцтві вкрай складно.

Церква Преображення Господнього

Іконостас церкви

Унікальний храм у Вороблячині

■ Оріся Шиян

Церкву Преображення Господнього в с. Вороблячині Яворівського району на Львівщині збудували в 1927—1930 рр. Її розписували відомі митці: проєкт створив архітектор Олександр Лушпинський, а стінопис у вівтарній частині виконав художник Дем'ян Горняткевич.

Вороблячин відомий щонайменше з 1409-го. Раніше там була дерев'яна церква, останню з них, 1662 року будівництва, перевезли в 1970-х рр. у київський скансен у Пігорові, однак вона згоріла. У Львівському музеї народної архітектури й побуту перенесли ікону Благовіщення і кілька хоругв, іконостас кінця XVIII ст., який установили в церкві Пресвятої Трійці зі с. Клокучки. У Львівському національному музеї ім. Андрея Шептицького з цієї дерев'яної церкви зберігається п'ять ікон.

Архітектор поєднав у храмі Вороблячина п'ятикамерну побудову та трибанне завершення. Основні об'єми споруди мають пірамідальну форму. «Найвищою є центральна баня, нижче підіймають-

ся два куполи, що через відсутність підбанників, здається, врастають у покрівлі вівтаря та бабинця. По кутах нави навколо центральної бані поставлено чотири пілони, увінчані декоративними маківками. Таким чином, церква створює враження семиверхої», — пояснила мистецтвознавець Мар'яна Студницька.

Бані мають барокову форму, вікна — квадратні, аркові, у вигляді бійниць, прорізані не традиційно в барабані, а в самому куполі. Сучасники перекрыли дах лускато-блискучим булатом. Західний фасад має вигляд лоджії-підсіння з аркадою. Такі форми нагадують опасання дерев'яних церков, ренесансних підсінь і ґанки барокових споруд України.

Стінопис вівтарної частини храму виконав Дем'ян Горняткевич. Постаті святих доповнюють щільні орнаменти, де домінують ультрамарин, багряна барва й позолота. У рослинне плетиво залучені шість круглих медальйонів із християнськими символами: Агнець Божий як один із титулів Христа; зображення таїнства Євхаристії — виноградна лоза та пшеничне колосся; євхаристійні хліб і риба. Також там зображений герб Святого Престолу та Ватикану. Під куполом маляр зобразив сцену храмового свята Преображення Господнього. Іконостас церкви виконаний у два етапи. Коли збудували церкву, поставили намісний ряд, а інші елементи — у другій половині XX ст.

По церкві з людьми вдарили КАБом

■ Ярослава Прадід

Минулого тижня рашистські окупанти атакували Запоріжжя керованими авіабомбами (КАБами).

Одна з них ударила по території місцевого релігійного закладу, в якому на момент атаки перебували люди. На світлинах, які оприлюднили рятувальники та правоохоронці, видно сильно пошкоджений фа-

сад церкви та автомобілі, які стоять на прилеглий території. Атака припала на баптистський «Дім Євангелії» в Шевченківському районі міста. Унаслідок цього загинув чоловік, ще троє отримали поранення. Згодом Іван Федоров, начальник Запорізької обласної військової адміністрації, повідомив, що кількість тих, хто постраждав, зростає до вісьмох. Шістьох жінок і двох чоловіків передали під нагляд медиків.

«Шлях святого Якова» починатимуть із міста Чорткова

■ Зоряна Яремишин

На Тернопільщині розробили новий пішохідний маршрут для паломників, який є аналогом відомого іспанського «Шляху святого

Якова». В Україні він стартуватиме з Чорткова, а завершиться у Львові.

Мета проєкту — сполучити українські відомі духовні святині та місця на Тернопільщині з єв-

ропейською частиною маршруту «Шлях святого Якова». Про новий маршрут для паломників розповіли в Чортківській міській раді. Його протяжність становить 460 км, він буде інтегрований у вже чинні українські піші паломницькі маршрути Camino de Santiago. Мандрівку півднем Тернопільщини, Івано-Франківщини та Львівщини назвали Camino Ruteno. У Тернопільській області паломницький маршрут проходитиме такими населеними пунктами: Чортків — с. Улашківці — с. Товсте — с. Язловець — м. Бучач — с. Рукомиш — м. Монастирська. У цих селах і містах побудовані унікальні храми, частина з яких є національними пам'ятками архітектури. Далі паломники йтимуть на Івано-Франківщину, а звідти — до Львова.

ПАЛАЦ ШЛЯХЕТСЬКОЇ КОХАНКИ

■ Ірина Коваленко

На околиці с. Нижанковичі, практично на самому кордоні з Польщею, стоїть симпатичний палац. Із його вигляду помітно, що занедбаний, ніхто в ньому давно не живе і не опікується ним. Та попри те, що ця забудова датується XIX ст., вона має свою історію. За легендою, палац належав коханці графа Потоцького.

Гербовий картуш

Кована балконна решітка

Палац у Нижанковичах

Інформаційна таблиця європейського гранта на фасаді, за яким колишній палац включили в туристичний маршрут, указує: «Маєток з палацом належав польським магнатам Любомирським. Проте пізніше п. Любомирська подарувала палац своєму родичу графу Потоцькому, а вже він подарував цей палац своїй коханці Анні Грім, австрійці за походженням».

Остання власниця прожила в палаці до початку Другої світової війни, а потім виїхала до Відня. Він розташований на пагорбі в північній частині Нижанковичів. Раніше це було окреме с. Заболотці, тепер — частина іншого. Палац оточує парк, неподалік протікає річка Залісся.

Колись Заболотці належали родині Козловських герба «Яструбець». Зиґмунт Козловський успадкував село в 1880-х, був президентом Угорсько-Галицької залізниці та депутатом Галицького сейму у Львові від округу Перемишль і Сянок. Крім Заболотців, йому належали також Рожубовичі та Станіславчик у Перемишльському повіті. З графінею Габрієлою Стаженською мав єдиного сина Володимира, доктора права, депутата Галицького сейму та Державної ради.

На кожному поверсі вежі є балкон з розкішною кованою огорожею. Із правого боку палацу на фронтоні ризаліту розміщений герб родини Козловських і латинська сентенція *Unguibus*

et rostro contra hostem arma («З усіх сил захищатимемося від ворогів»). Гербовий картуш прикрашений рослинними мотивами. Між вежею та ризалітом є аркадний прохід.

Зиґмунт Козловський останні роки жив у Львові, де й помер 1893-го, але його поховали в каплиці в Заболотцях, яку збудував наприкінці свого життя. Наступним власником Заболотців до смерті був його єдиний син. Він мав велику бібліотеку, що налічувала кілька десятків тисяч томів з історії та соціально-політичних наук. 1917 року передав цю колекцію Національній бібліотеці ім. Оссолінських.

Радянські окупанти розграбували не лише па-

лац, але й гробівець, шукаючи в трунах золото. Коли радянська влада ділила кордони, не зважала на історичну спадщину та людські долі. Ця місцевість розділена так, що палац потрапив до УРСР, а каплиця-усипальниця — до Польщі. Зруйнована каплиця нині стоїть посеред сільського поля в Мальховицях. А щоби потрапити до палацу власників, треба із закордонним паспортом перетнути міжнародний пункт пропуску в Нижанковичах.

Усе ще не зрозуміло, який стосунок до Козловських мав Потоцький і його коханка. Однак у біографії Зиґмунта Козловського читаємо, що 1868-го він разом з Адамом Потоць-

ким отримав концесію на будівництво Галицько-Угорської залізниці. Можливо, наступним власником після Козловських, які не мали спадкоємців, і стали Потоцькі.

Нині палац і залишки його господарських споруд займає Нижанковицький професійний ліцей. Там начебто розміщена бібліотека навчального закладу. Проте, судячи з вибитих вікон і пошкодженої покрівлі, книжкам там не місце. У приміщенні палацу туристам не дозволяють заходити через аварійний стан. Проте для того, щоб вивести палац з аварійного стану, нічого не роблять. Іронія в тому, що ліцей навчає столярів і слюсарів-ремонтників.

■ Оріся Шиян

Дерев'яна церква Вознесіння Христового у с. Волиця-Деревлянська на Львівщині була збудована у XVII ст. Тоді це був храм при чоловічому монастирі на березі Західного Бугу. Одноверху церкву з шоломоподібною банею звели зі сосни на дубових підвалинах в 1650—1660-х рр.

Сучасний вигляд церкви Вознесіння

Шедевр галицьких майстрів

Спершу дах сакральної споруди був із гонту, але в 1980-х його вкрили бляхою. Нещодавно замінили її на ще блискучішу бляху, яку видно здалеку. А втім, конструктивно церква збережена і є зразком галицького зодчества. Найбільшою цінністю церкви Вознесіння є семиярусний іконостас,

який 1682-го створили майстри жовківської школи різьби та малярства Івана Рутковича. Багата різьба іконостаса позолочена, ікони майстерного пензля заповнюють усю площину до самої гори. Серед ликів святих є вставки з місцевими краєвидами. Попри те, що це один із найцінніших

Іконостас

і збережених іконостасів в Україні, церква не мала належного захисту. На Різдво 2012 року її обікрали: з іконостаса забрали чотири найбільші ікони намісного ряду — Миколая, Богородиці-Одигітрії, Христа Пантократора та храмову ікону Вознесіння Господнього. Злодіїв так і не знайшли,

вочевидь, цінні зразки українського бароко XVII ст. осіли в приватних колекціях. Тепер їх замінюють фотопалери, які відтворюють утрачені образи. Дерев'яною церквою користується православна громада. Греко-католики моляться в колишньому костелі, що стоїть поруч. Невеличка неоготична будівля є парафією Найсвятішого Серця Христового.

Давній хрест зі шпилья церкви

КОРОТКО

Шахи

У польських Катовицях відбувся ЧЄ з шахів. Титул переможця дістався 17-річному Роману Дегтярьову. Обійшовши досвідчених гросмейстерів, він зміг набрати дев'ять балів. Сталося незвичайне: уперше в історії чемпіонство Європи здобув шахіст, у якого немає звання гросмейстера. Ця перемога дає українцю можливість виступити на Кубку світу ФІДЕ. Там він може зустрітись з Антоном Коробовим і Василем Іванчуком, які пройшли туди за кваліфікаційними показниками.

Кіберспорт

У Румунії відбувся гранд-фінал PGL Bucharest 2026, у якому розігрували титул чемпіона з гри Counter-Strike 2. У межах проведених матчів змагалися турецька команда FUT Esports та Australis із Данії. Туркам допомагали українці Дмитро DemON Мірошніченко та Микита smtry Самолотов, які раніше входили до основного складу команди NaVi. Гравці FUT Esports спершу здобули перемогу на двох мапах, потім віддали суперникам третю, а на Dust2 розставили все на свої місця, за що отримали 400 тис. USD. А Мірошніченка визнали найкращим геймером гранд-фіналу.

Стронгмен

Павло Кордіяка здобув срібну нагороду престижного турніру Europe's Strongest Man 2026 у Лідсі (Англія). За підсумками п'яти дисциплін він набрав 47,5 бала. У турнірі взяли участь 12 спортсменів, які змагалися в п'яти дисциплінах: хід із каменями Вебстера, жим колоди, станова тяга осьового грифа, фермерська хода та підйом каменів.

Фехтування

Аліна Комащук піднялася на п'єдестал пошани на етапі Кубка світу в Атенях (Греція), де змагалися жінки із шаблею. Її шлях до фіналу пролягав через початковий поєдинок із Матильдою Мур (15:14) із Франції. Наступною суперницею української спортсменки стала Марієлла Віалле (15:12) з Італії. Потім здолала Лусію Мартін-Португез (15:12) з Іспанії та Сару Нучу (15:13), французьку шаблетку і другого номера світового рейтингу. Півфінал виявився для українки бронзовим.

ПІВМАРАФОН ЗІГРІВ УКРАЇНЦІВ

■ Марко Стріха

У столиці Австралії провели благодійний забіг Canberra Half Marathon, у якому взяла участь багатонаціональна Team Ukraine. Метою спортивної акції стала збірка коштів на відновлення української енергетичної інфраструктури. Про це повідомило Посольство України в Канберрі.

До складу об'єднаної команди увійшли не лише українські представники, а й партнери з європейських країн і місцеві прихильники України. Зокрема, дистанцію подолали: Василь Мирошніченко, посол України в Австралії, та українські дипломати; Арто Хаапелла, посол Фінляндії, разом з фінськими колегами; Домінік Гроссальбер,

заступник голови місії Австралії; а також австралійські друзі й активісти.

Участь у півмарафоні була присвячена благодійній ініціативі «Тепло для України». Зібрані кошти передадуть на забезпечення українських домівок

світлом і теплом, а також на ремонт енергетичних об'єктів, пошкоджених унаслідок російських атак.

Завдяки спільним зусиллям учасників уже вдалося залучити значні фінансові ресурси, проте кампанія зі збору коштів триває.

«Щиро дякуємо всім, хто біг, робив внески та підтримував команду. Ваша солідарність з Україною важить більше, ніж можуть передати слова», — наголосили в українському дипломатичному представництві.

Гімнастики і гімнасти

■ Роман Журба

Українська грація Таїсія Онофрійчук здобула нагороду найвищого ґатунку у своїх виступах на етапі Кубка світу з художньої гімнастики в Баку (Азербайджан). Їй підкорилося багатоборство з високим результатом 115,65 бала.

А також вона стала першою у вправах з булавами, другою у вправах як з обручем, так і зі стрічкою. У вправах із м'ячем — шостий результат. Але до золота, здобутого в багатоборстві, Таїсія успішно додала ще кілька медалей. У вправах з обручем у неї так само золо-

то, а за підсумками виступів із булавами вдалося вибороти бронзову нагороду. Лише у вправах із м'ячем і у вправах зі стрічкою зіркова спортсменка трохи не дотягнула до п'єдесталу. У змаганнях брала участь і Поліна Каріка, ще одна українська спортсменка. Її результат у багатоборстві — 14-й.

А Назар Чепурний виграв нагороду в опорному стрибку. Виступаючи з такою вправою на заключному етапі, він виходив до снаряду, уже маючи серед нагород дві золоті медалі. У змаганнях у місті Осієку (Хорватія) українець отримав бронзову медаль, здійснивши стрибок на 14.583 бала.

Костюк здобула історичний трофей

■ Олег Васишин

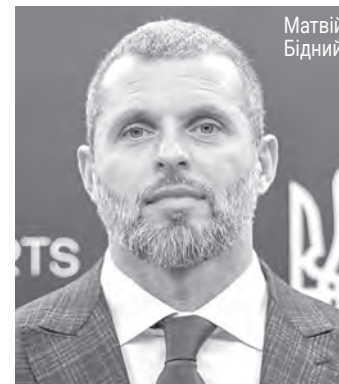
На турнірі WTA 250 у французькому Руані відбувся історичний фінал, у якому вперше зішлись дві українки — Марта Костюк і Вероніка Подрез. Це було перше очне протистояння суперниць — переможниці поєдинку, крім трофея, забирала ще й чек на 37 тис. EUR.

Для Марти це був п'ятий фінал змагань і шанс здобути другий трофей. Натомість для Вероніки —

абсолютний дебют. Цікаво, що торік титул у Руані виграла Еліна Світоліна, ще одна українка.

Поєдинок тривав годину і 21 хвилину й завершився перемогою другої ракетки України у двох сетах. За поєдинок Костюк чотири рази подала навиліт, зробила п'ять подвійних помилок і сім брейків. Подрез виконала один ейс, зробила сім помилок на подачі та чотири брейки. Свій дебютний трофей Марта здобула 2023 року на гарді в Остіні (штат Техас).

Українці проігнорували росіян

■ Андрій Підкуймуха

Міжнародна федерація водних видів спорту цілком зняла санкції з Російської Федерації (РФ) і Республіки Білорусь (РБ).

Тож у змаганнях з плавання, стрибків у воду, артистичного плавання, гайдінгу та водного поло ці спортсмени можуть виступати під національною символікою. «Це трижовний сигнал для всієї міжнародної спільноти, — заявив Матвій Бідний, міністр молоді та спорту України. — Будь-яке повернення символіки країни-агресора ігнорує жертв війни, зокрема, більш ніж 650 загиблих українських спортсменів». Він наголосив, що спорт не має легітимізувати агресію через пропагандистські успіхи росіян.

Україна мала зіграти проти команди «Нейтральні атлети Б», що

складалася з російських ватерполістів. Цей матч міг стати першим із 2022 року між збірними України та Росії в командних видах спорту. Проте українські спортсмени від участі в матчі відмовилися, за що отримали технічну поразку з рахунком 0:5.

Олексій Шведов, головний тренер збірної України, пояснив, що рішення не виходити на матч проти росіян було єдино правильним, бо грати проти агресора, який «весь час нищить нашу країну й убиває наших людей, ми просто не маємо морального права». За словами, фахівця, усі спортсмени його підтримали «попри те, що вони були заряджені на боротьбу, і це наша офіційна позиція».

На бік української збірної стали й інші команди. Наприклад, Польща не допустить спортсменів з РФ і РБ до чемпіонату Європи (ЧЄ) зі стрибків у воду 2027-го. Таку позицію висловила Варшава у відповідь на рішення World Aquatics. «Ми вважаємо, що, доки триває збройна агресія Росії проти України, ні росіяни, ні представники Білоруси не повинні брати участь у міжнародних змаганнях під своїми прапорами», — підкреслила Отилія Єнджейчак, керівник Федерації плавання Польщі.

ХАРЧУВАННЯ СПРИЯЄ ГАРНОМУ СНУ

■ Сніжана Непийпиво

снує безліч причин, через які ви не можете заснути: від банального стресу та тривожності до серйозних хвороб. Однак багато хто забуває, що харчування може також впливати на сон як з позитивного, так і з негативного боку.

Банани містять не лише вітаміни, а й магній, що допомагає розслабити м'язи та заспокоїти тіло. Крім того, у бананах міститься амінокислота триптофан. Ця речовина розпадається на мелатонін і серотонін. Фахівці радять споживати банани безпосередньо перед сном.

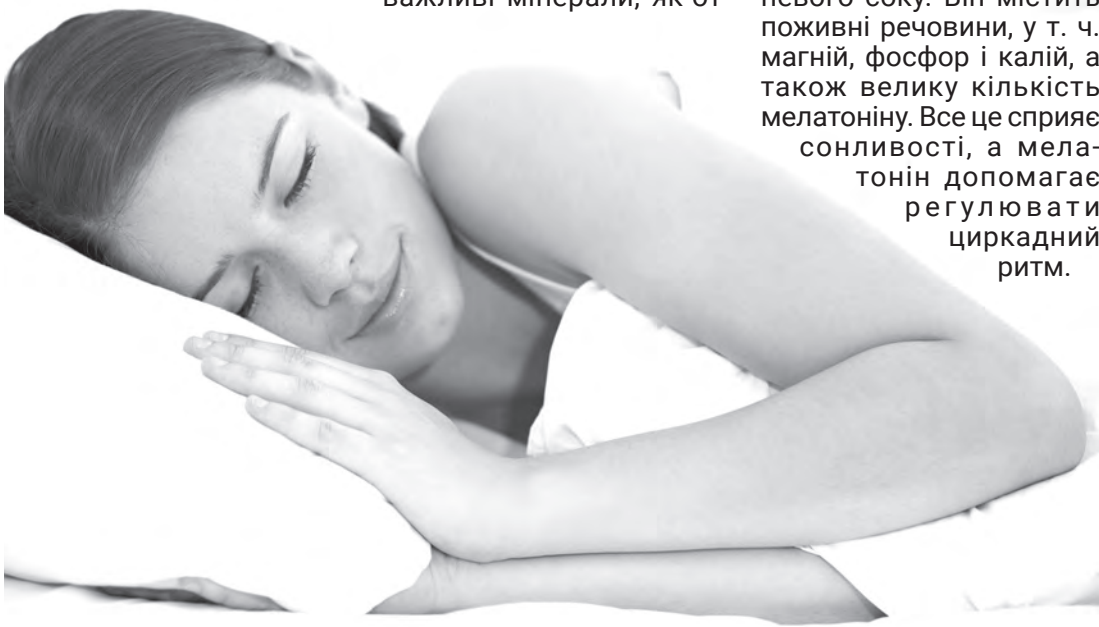
Лосось, палтус, сардини, оселедець містять

вітаміни D та омега-3 жирні кислоти, які допомагають регулювати рівень серотоніну в організмі. Одне з досліджень засвідчило, що люди, які їли лосося тричі на тиждень протягом кількох місяців, краще спали. Особливо важливо споживати його взимку, коли відчувається великий дефіцит вітаміну D.

Волоські горіхи, мигдаль і фісташки містять важливі мінерали, як-от

магній і цинк, необхідні для ряду функцій організму. Недавні дослідження показали, що магній може зменшити запалення і рівень кортизолу, покращуючи якість сну в людей, які страждають на безсоння. Тому горішки корисно їсти в другій половині дня.

Тим, хто не може заснути, фахівці рекомендують випити перед сном вишневого соку. Він містить поживні речовини, у т. ч. магній, фосфор і калій, а також велику кількість мелатоніну. Все це сприяє сонливості, а мелатонін допомагає регулювати циркадний ритм.

Чого не вистачає жінкам у 40 років

■ Лана Світ

До 40 років жіночий організм устигає пережити ряд хвороб і часто не одну вагітність. Ці фактори, а також шкідливі звички та неправильне харчування спричиняють нестачу вітамінів та інших корисних речовин.

Залізо. Його нестача зустрічається в 40-річних жінок найчастіше. Основні причини такого дефіциту — пережиті важкі захворювання, утрата крові, нездорові харчові звички або дуже скромне харчування. Медики наголошують, що в раціоні мають бути печінка, яловичина, яйця, шпинат, броколі. А ось кави потрібно пити менше, та й чаю помірно.

У цих напоях містяться дубильні речовини, які перешкоджають засвоєнню заліза.

Вітамін D. Для вирішення проблеми нестачі вітаміну D медики рекомендують приймати за можливості сонячні ванни (10–15 хвилин на день), а також їсти певні харчі — рибу, яйця, печінку, сметану, вершкове масло.

Кальцій. Цей мікроелемент — один із найважливіших. Його нестача веде до погіршення стану кісток, зубів, серця, а також підвищує ризик переломів у період менопаузи. Учені радять уживати в їжу не менше як три молочних продукти на день — тільки так можна забезпечити організм потрібною кількістю кальцію.

Магній. Відсутність магнію веде до розвитку підвищеної тривожності, болів і судом у м'язах. Для жінок після 40 років це часто дуже добре знайомі симптоми. Щоби поповнити запаси магнію, потрібно їсти горіхи, насіння, зелені листові овочі, сухофрукти.

Вітамін С. Міцне жіноче здоров'я за його нестачі неможливе — цей вітамін підвищує опірність організму вірусам та інфекціям. Крім того, вітамін С, будучи антиоксидантом, допомагає організму боротися із впливом вільних радикалів, отже, захищає його від розвитку раку та продовжує молодість. Шукати вітамін потрібно у свіжих фруктах, квашеній капусті, болгарському перці.

В Україні зросли виплати лікарням

■ Зоряна Павлюк

Цього року українська держава підвищила тарифи на низку медичних послуг, зокрема, за складні операції на серці тепер сплачують до 205 тис. грн замість 57 тис. торік. Про це повідомила Наталія Гусак (на фото), голова Національної служби здоров'я України (НСЗУ).

Також суттєво зросла оплата стентування — із 18 тис. грн до більш як 61 тис. грн. Водночас стенти, а також кардіостимулятори, штучні клапани й оксигенатори держава закуповує централізовано. Керівник НСЗУ нагадала, що загалом у межах Програми медичних гарантій на кардіохірургію додатково виділили майже 5 млрд грн.

А також наголосила, що ці послуги для пацієнтів є безоплатними. У разі вимагання грошей у лікарнях українцям радять звертатися до керівництва закладу або на гарячу лінію служби. За даними Наталії Гусак, 2025-го пацієнтам уже повернули понад 800 тис. грн за незаконно сплачені послуги.

За її словами, тариф на аортокоронарне шунтування переглянули з урахуванням складності випадків і поділили на три групи. Найскладніші операції тепер оплачують майже вчетверо краще. «Ми почали аналізувати кожен клінічний випадок і побачили, що є такі випадки, коли пацієнт має якісь допоміжні проблеми зі здоров'ям, у медицині це називається коморбідними станами. Відповідно, тоді пацієнт потребує тривалішого перебування в палаті інтенсивної терапії. Тож переглянули тариф з урахуванням трьох груп складності», — зазначила голова служби.

Парижани впроваджують методи лікування у Вінниці

■ Марія Лехова

Французька медична делегація з об'єднання Паризьких лікарень АР-НР відвідала Вінницю.

Іноземні фахівці приїхали до міста в межах програми «Міжнародне медичне партнерство», яку ініціювала Олена Зеленьська, перша леді України. Поль-Луї Вертер, Жан-Ральф Заар, Наїма Таліб і Тетяна Мельник проаналізували роботу міських стаціонарів і провели лекції для вінницьких колег.

Співпраця розпочалася з міської лікарні швидкої

допомоги, згодом охопила й лікарні № 1 і № 3, а також регіональний кардіоцентр і Центр матері та дитини. Паризькі лікарі впроваджують методи швидкої діагностики, які дозволяють за лічені години визначити, які саме ліки необхідні хворому. Це допоможе подолати проблему антибіотикорезистентності — стану, коли бактерії стають стійкими до звичайних препаратів. Французькі партнери планують масштабне стажування для вінницьких медиків, аби закріпити нові європейські стандарти інфекційного контролю в усіх закладах громади.

■ Олег Садовий

В Іспанії запроваджують інструмент для вимірювання мови ненависти на цифрових платформах у межах посилення контролю над соціальними мережами.

«Це відбувається в рамках ширшої стратегії посилення контролю за компаніями соціальних мереж», — заявив Педро Санчес, прем'єр-міністр країни.

Раніше Іспанія оголосила про жорсткіший план регулювання соціальних мереж. Він передбачає заборону на їхнє використання підлітками та заходи щодо притягнення керівників платформ до відповідальності за незаконний або ненависницький контент.

За словами глави уряду, новий інструмент HODIO (аббревіатура іспанською «слід ненависти й поляризації») дозволить уряду систематично відстежувати наявність, посилення

ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ МОВИ НЕНАВИСТИ

та вплив мови ненависти в інтернеті.

Він зауважив, що ненависть у мережі викликає глибокі розбіжності в іспанському суспільстві. Тож важливо розмовляти про «слід ненависти» так само, як обговорюють екологічні питання. «Коли щось ви-

мірюється, воно перестає бути невидимим, — пояснив Санчес. — Результати роботи нового інструменту будуть оприлюднені, щоб громадяни могли бачити, хто блокує цей контент, хто дивиться в інший бік і хто отримує від цього прибутку».

Wi-Fi, що проникає на глибину до 100 м

■ Іван Заторський

Учені з Інституту електроніки та телекомунікаційних досліджень (ETRI) у Республіці Корея розробили нову систему бездротового зв'язку, здатну передавати сигнал під землю на глибину до 100 м. Технологія ґрунтується на використанні магнітної індукції, що дозволяє уникати проблем зі загасанням сигналу, характерних для традиційних радіочастотних методів.

Для випробувань застосовували передавальну антену у вигляді петлі розміром 0,9 на 0,9 м і невеликий

сенсор приймання магнітного поля. Вони були під'єднані до системи бездротового зв'язку з використанням квадратурної фазової маніпуляції, що передавала дані зі швидкістю 2 кб/с. Тести проводили у вапняковому середовищі, яке блокує радіосигнали.

Базову ідею цієї технології розробили 2023-го, коли дослідники виявили, що підземний бездротовий зв'язок можливий за допомогою напруженого методу, що передає сигнал крізь ґрунт із використанням низьких радіочастот. Його дальність становила лише 40 м, однак перехід до струм-керо-

ваного методу з використанням магнітної індукції дозволив збільшити дальність сигналу до 100 м.

Подібні системи підземного зв'язку, відомі як «системи зв'язку крізь землю», вже існують, але вони не використовують магнітні поля і потребують високої потужності передавачів. Нова технологія ETRI дає змогу знизити енергоспоживання та потенційно інтегрувати її в компактні пристрої. Зокрема, дослідники повідомили про плани застосування розробки у смартфонах, що може зробити підземний зв'язок доступним для широкого загалу.

У світі ігор

■ Марко Стріха

Укравіньську відеоігру «S.T.A.L.K.E.R. 2: Серце Чорнобиля» номінували на ігрову премію від BAFTA. Вона опинилася серед номінантів у категорії Game Beyond Entertainment, тобто ігор, які виходять за межі чистої розваги.

Номінантів у цій категорії оцінюють винятково за контентом — його емоційним впливом, тематичною відповідністю та інновацій-

ним використанням посередника для дослідження і донесення важливих повідомлень.

Водночас українська ігрова спільнота закликала скажитися у Steam на російську відеоігру, присвяче-

ну боям за Гостомель 2022 року. Ukrainian Warfare: Gostomel Heroes створила російська студія Cats Who Play. Проект присвячений подіям початку повномасштабного вторгнення Росії до України.

Як видобувати золото з комп'ютерів

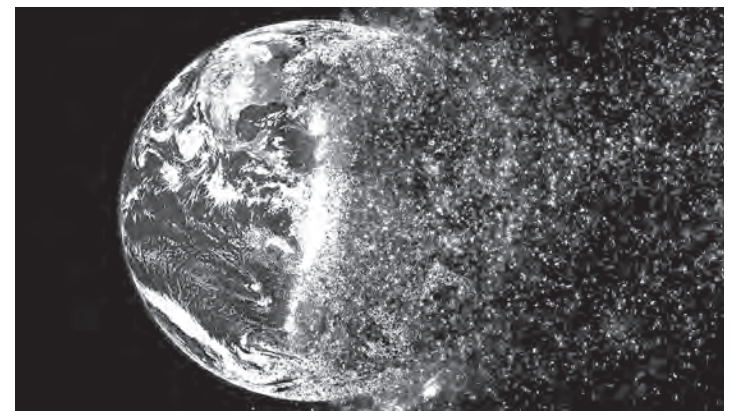
■ Богдан Фролов

Викинуті материнські плати комп'ютерів містять крихітні сліди дорогоцінних металів, прихованих під шарами пластику та скловолокна. Усередині щільних схем застарілих ноутбуків або серверів розміщені тонкі доріжки із золота, міді й інших провідних елементів, які колись передавали електронні сигнали.

Вилучення цих металів стає складним, щойно пристрої сягають кінця терміну своєї служби. По всьому світу переробні підприємства щорічно обробляють тисячі тонн електронних відходів, розбираючи застарілі пристрої.

Більшість заводів із переробки подрібнюють обладнання та використовують високу температуру або сильні хімікати для відокремлення металів від пластику та скловолокна. Ці промислові методи споживають велику кількість енергії і часто утворюють хімічні залишки, які необхідно очищати перед повторним вико-

ристанням матеріалів. Коли дослідники з ETH Zurich узялися вивчати викинуту електроніку, зібрану з місцевих потоків відходів, то шукали спосіб вилучення цінних металів без використання жорстких промислових процесів. Команда під керівництвом Рафаеле Меценгі експериментувала з незвичайним матеріалом, який зазвичай є відходом у гетч іншій галузі. Замість складних механізмів вони перевірили, чи може побічний продукт виробництва сиру захоплювати дорогоцінні елементи, приховані всередині старого комп'ютерного обладнання.

Суперкомп'ютер назвав дату кінця життя на Землі

■ Роман Журба

Використовуючи моделі NASA, учені дійшли висновку, що життя на Землі не є вічним і має свій «термін придатності», закладений природними процесами. Адже киснева атмосфера, до якої звикли люди, не є стабільною навіки.

Мова йде не про найближчі катастрофи, а про дуже віддалене майбутнє. За оцінками, придатність планети для життя може завершитися приблизно 1 000 002 021 року. Ідеться про поступові зміни, пов'язані з еволюцією Сонця. З часом наша зірка ставатиме яскраві-

шою та гарячішою, що призведе до підвищення температури на Землі. А це, своєю чергою спричинить випаровування води та зменшення рівня кисню в атмосфері — ключового елемента для існування більшості форм життя.

У далекому майбутньому вона може зникнути, що зробить планету непридатною для складних організмів. Водночас науковці наголошують, що причин для паніки немає, адже мова про процеси, які триватимуть сотні мільйонів років. Ба більше, у перспективі людство може знайти технологічні способи, адаптуватися або навіть покинути Землю.

ГОРОСКОП ІЗ 30 КВІТНЯ ДО 6 ТРАВНЯ

Овен (21.03–20.04)

Не варто погоджуватися на першу-ліпшу пропозицію праці — торгуйтеся. Перевірте також власний організм, усуньте дефіцити та насолоджуйтеся результатом. А потім вирушайте в мальовниче місце, де тільки ви та природа. Це піде вам на користь. Зараз доленосний час для тих, хто перебувають в активному пошуку другої половинки. Також краще не вступати в конфлікти, а вчитися слухати й чути партнера. Візьміть спільну відпустку, організуйте собі невеликий романтичний вікенд.

Телець (21.04–21.05)

Самотні люди трохи закриваються в собі. Ні, мова йде не про скритність, а про повагу до особистих кордонів. Така позиція тільки зіграє вам на руку і підвищить шанс на доленосне знайомство. Для тих, хто перебуває у шлюбі або стосунках, настає період другого медового місяця. Пристрасть не вщухає, партнер не перестає тішити своєю увагою, подарунками, тож насолоджуйтеся моментом.

Близнюки (22.05–21.06)

Варто було б записатися на йогу, плавання або пілатес. Навіть якщо з'явиться потенційний залицяльник, не поспішайте з головою занурюватися у стосунки. Нехай усе розвивається поступово. А ось ті, хто вже має певний статус у взаєминах, будуть втягнуті у справжню любовну інтригу. Але чи потрібно це вам? Подумайте двічі.

Рак (22.06–23.07)

Купідон може вразити ваше серце раптово: під час поїздки, відвідин театру або вибору нової книги в магазині. Ви зустрінетеся поглядами й усе одразу стане зрозуміло. Ті, хто вже знайшов свою другу половинку, можуть відчути випробування стосунків на міцність. Ваш партнер палатиме від ревності, а все через ваші затримки на роботі та занурення в ділові справи з головою. І нехай це абсолютно безпідставно, але варто приділяти більше уваги своїй половинці.

Лев (24.07–23.08)

Приготуйтеся, бо будете в центрі уваги. Нові знайомства не

вимагатимуть від вас жодних зусиль. Усе відбуватиметься легко й часто в найзвичайнісінських ситуаціях. Важливо не поспішати вступати у стосунки. Треба зрозуміти, наскільки вам комфортно у спілкуванні, а не лише на рівні першого враження. В уже сформованих взаєминах можуть виникнути емоційні вибухи, особливо якщо є накопичені недомовки або різне очікування одне від одного.

Діва (24.08–23.09)

Важливо звернути увагу на здоров'я органів зору. Запишіться на діагностику, щоби передбачити проблеми зі зором або вчасно зайнятися їхнім вирішенням. Тим, чиє серце ще не зайняте, не треба замикатися в собі, а давати можливість шанувальникам проявити себе. Не поспішайте з висновками, адже вони можуть виявитися хибними. У стосунках може з'явитися прохолода. Але не через проблеми, а через банальну втому та надмірну зосередженість на побутових справах.

Терези (24.09–23.10)

Самотні можуть знайти другу половинку на роботі або через спільних знайомих. Можливо, ви навіть одразу й не звернете уваги на нового шанувальника, але його залицяння будуть настільки рішучими, що ваше серце неодмінно розтане. У стосунках, що вже існують, виникне гостре питання перерозподілу обов'язків. Адже один партнер просто не може самостійно впоратися з величезною кількістю турбот.

Скорпіон (24.10–22.11)

Хороше самопочуття вдасться зберегти лише в тому разі, якщо не станете перевіряти себе на міцність. Сон, харчування, мінімальна фізична активність допоможуть організму швидко відновитися, підвищити запас енергії та сил, яких вам часом так не вистачає. Якщо з'являється симпатія до людини, то вона швидко переростає у справжнє розслідування. Хочеться одразу ж зрозуміти «хто перед вами насправді», адже розчаровуватися зайвий раз не хочеться.

Стрілець (23.11–21.12)

Якщо розумієте, що «вигоріли» настільки, що самостійно не впораєтесь, не бійтеся зверну-

тися до профільного фахівця. Він навчить давати собі раду зі стресом, емоціями й загальом задасть вектор руху, що дозволить відновити душевну рівновагу. Зацікавленість виникатиме зі швидкістю світла, але й водночас так само швидко згасатиме. Вам стає нудно, особливо коли намагаються нав'язати певну модель стосунків. Однак при цьому є шанс зустріти людину, з якою буде легко й цікаво на рівні спілкування.

Козеріг (22.12–20.01)

У самотніх очікуються бурхливі романи. Будьте готові до того, що у вас з'явиться одразу кілька шанувальників, які готові боротися за ваше серце. Красиві залицяння, прогулянки, романтичні вечори та подарунки — ви будете оточені увагою. Однак до вибору варто підходити з холодною головою, відклавши емоції. Зацікавленість із боку інших людей не завжди збігатиметься з вашими цінностями чи поглядами. Дослухайтеся до своєї інтуїції, вона й цього разу не зрадить. Давнім стосункам потрібне невеличке перезавантаження.

Водолій (21.01–19.02)

Утома може з'являтися без очевидної причини. Через це знизиться концентрація уваги, сон стане поверховим, а відпочинок — неефективним. Важливо не ігнорувати цей стан. Допоможуть будь-які практики: спорт, прогулянки, мінімальна кількість часу, проведена в соціальних мережах, особливо увечері. Ті, хто шукає другу половинку, мають усі шанси познайомитися з людиною, до якої спершу виникне зацікавленість на рівні спілкування. А тим, хто в родині, доведеться наштотхнутися на масу претензій з боку свого партнера.

Риби (20.02–20.03)

Деякі ілюзії щодо стосунків можуть поступово зникнути. Це відбудеться не різко. Ви помічатимете поведінку людини, її реакцію, реальні вчинки. А для вас настав час змін! Побутові суперечки вимагають обговорення та розподілу ролей. Не замовчуйте своє невдоволення, час обговорити моменти, які вас справді дратують. І нехай це не зовсім приємні розмови, але вони рано чи пізно мали відбутися.

Світлана Таланова

К	В	М	Р	А	Д	Ц	А	Л	П
У	О	П	А	Р	М	Е	З	А	Н
Р	Л	Л	О	З	И	Т	Р	О	К
С	П	К	Р	Е	Д	И	Т	К	А
К	О	О	Р	Д	И	Н	А	Т	И
А	К	Т	Я	І	З	Е	О	П	Е
З	Р	Е	К	А	П	Т	У	Р	С
О	О	Л	Н	А	Д	Р	Е	Г	Е
Р	Н	З	П	А	Л	И	Ц	Я	Й
П	А	А	Л	О	Т	С	І	П	Е

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: гердан, епістола, есей, злет, каптур, координати, кортизол, кредитка, корона, палиця, пармезан, поезія, плацдарм, плов, проза. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 17: плесо.

Павук, що імітує уражених «зомбі-грибом»

■ Зоряна Павлюк

В Еквадорі вчені знайшли новий вид павука, який удає комах, уражених патогенним «зомбі-грибом». Членистоногі використовують незвичайну адаптацію для виживання. Герпетолог Александр Бенлі часто проводить туристичні групи через ділянку тропічного лісу Амазонки.

Там спостерігає за ящірками, гадюками та жабами, а також показує туристам кордицепс — паразитичний гриб, що маніпулює поведінкою комах-господарів заради поширення, а згодом убиває їх. Він також став натхненням для постапокаліптичного світу франшизи The Last of Us.

Однієї дощової ночі д-р Бенлі знайшов те, чого раніше ніколи не бачив. Перегорнув листочок, аби показати кордицепс. Тицьнув на грибок утворення — волохаті жовтуваті ніжки, схожі на вусики, які зазвичай вказують на те, що гриб убив господаря.

Раптом маса ворухнулася, чим здивувала науковця. Він зібрав зразки і опублікував відкриття на платформі iNaturalist. Користувачі сайту підказали, що це був не грибок, а павук, який удавав зараження. Членистоногий імітував ураження губелули — роду паразитичних грибів, що належить до тієї ж родини, що й кордицепс.

Це павук із рідкісного роду Taczanowskia. Девід Рікардо Діас-Гевара, куратор Національного інституту біорізноманіття Еквадору, вивчив зразок. І був приголомшений, коли виявив, що зразок нале-

жав до раніше невідомого виду.

Через спосіб розповсюдження паразитичні гриби залежать від безхребетних, завдяки яким поширюють свої репродуктивні структури — спори. Життєвий цикл грибів починається, коли спори потрапляють на істоту і починають рости всередині неї. Гриб може перетравлювати нутрощі істоти, утручатися в її нервову систему й маніпулювати поведінкою, щоби полегшити поширення спор. Зрештою господар гине.

Д-р Діас-Гевара разом з Надін Дюперре з Музею природи Гамбурґа (Німеччина) вивчили новий вид павука і виявили, що його мімікрія до гриба була «надзвичайно божевільною та дивовижною». Фактично з часом павук еволюціонував, щоб зрозуміти: якщо імітує щось мертве, то шанси бути впольованим низькі.

А Густаво Горміга, дослідник павуків з Університету Джорджа Вашингтона, сказав, що схожість нового павука з патогенним грибом вражає. Він вважає, що така подібність дозволяє павуку ефективніше полювати, адже здобич може підійти до нього ближче.